

FRANTIŠEK

**XVI. ŘÁDNÉ VŠEOBECNÉ SHROMÁŽDĚNÍ BISKUPSKÉ
SYNODY**

**Za církve synodální:
společenství, spoluúčast, poslání**

Závěrečný dokument

Zkratky

AA	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Dekret <i>Apostolicam actuositatem</i> (18. listopadu 1965)
AG	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Dekret <i>Ad gentes</i> (7. prosince 1965)
AL	FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace <i>Amoris laetitia</i> (19. března 2016)
KKC	<i>Katechismus katolické církve</i> (15. srpna 1997)
CCEO	<i>Codex canonum Ecclesiarum Orientalium</i> (18. října 1990)
CD	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Dekret <i>Christus Dominus</i> (28. října 1965)
CIC	<i>Codex iuris canonici</i> (25. ledna 1983)
MTK	MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, <i>Synodalita v životě a poslání církve</i> (2. března 2018)
CV	BENEDIKT XVI., Encyklika <i>Caritas in veritate</i> (29. června 2009)
DD	FRANTIŠEK, Apoštolský list <i>Desiderio desideravi</i> (29. června 2022)
DN	FRANTIŠEK, Encyklika <i>Dilexit nos</i> (24. října 2024)
DKE	XVI. ŘÁDNÉ VŠEOBECNÉ SHROMÁŽDĚNÍ SYNODY BISKUPŮ, Pracovní dokument pro kontinentální etapu (27. října 2022)
DV	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Věroučná konstituce <i>Dei Verbum</i> (18. listopadu 1965)
EC	FRANTIŠEK, Apoštolská konstituce <i>Episcopalis communio</i> (15. září 2018)
EG	FRANTIŠEK, Apoštolská exhortace <i>Evangelii Gaudium</i> (24. listopadu 2013)
EN	SV. PAVEL VI., Apoštolská exhortace <i>Evangelii nuntiandi</i> (8. prosince 1975)
FT	FRANTIŠEK, Encyklika <i>Fratelli tutti</i> (3. října 2020)
GS	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Pastorální konstituce <i>Gaudium et spes</i> (7. prosince 1965)
LG	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Věroučná konstituce <i>Lumen gentium</i> (21. listopadu 1964)
LS	FRANTIŠEK, Encyklika <i>Laudato si'</i> (24. května 2015)
MC	SV. PAVEL VI., Apoštolská exhortace <i>Marialis cultus</i> (2. února 1974)
NMI	SV. JAN PAVEL II., Apoštolský list <i>Novo millennio ineunte</i> (6. ledna 2001)
PE	FRANTIŠEK, Apoštolská konstituce <i>Praedicate Evangelium</i> (19. března 2022)
SC	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Konstituce <i>Sacrosanctum Concilium</i> (4. prosince 1963)
SRS	SV. JAN PAVEL II., Encyklika <i>Sollicitudo rei socialis</i> (30. prosince 1987)
UR	DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL, Dekret <i>Unitatis redintegratio</i> (21. listopadu 1964)
UUS	SV. JAN PAVEL II., Encyklika <i>Ut unum sint</i> (25. května 1995)

Doprovodná nota Svatého otce Františka

Na cestě synodálního putování, které jsem zahájil v říjnu 2021, jsme v jeho jednotlivých etapách naslouchali tomu, co Duch Svatý v této době říká církvim.

Závěrečný dokument XVI. řádného všeobecného shromáždění Synody biskupů shromažďuje plody této cesty, která se vyznačovala nasloucháním Božímu lidu a rozlišováním ze strany pastýřů. Celá církev se nechala osvěcovat Duchem Svatým a byla přizvána k tomu, aby znovu zkoumala vlastní zkušenost a vytyčila kroky, jež je třeba učinit, aby žila společenství, uskutečňovala účast a podporovala poslání, které jí svěřil Ježíš Kristus. Synodální putování, započaté v místních církvích, procházelo národní a kontinentální fází a vedlo ke slavení Synody biskupů ve dvou zasedáních, v říjnu 2023 a v říjnu 2024. Nyní toto putování pokračuje v místních církvích a společenstvích místních církví a čerpá ze *Závěrečného dokumentu*, který byl 26. října ve všech jeho částech odsouhlasen a schválen tímto shromážděním. Také já jsem jej schválil a svým podpisem jsem nařídil jeho zveřejnění, čímž jsem se připojil k „my“ synodálního shromáždění, které se *Závěrečným dokumentem* obrací na svatý věrný Boží lid.

Uznávám hodnotu společného synodálního putování a předávám nyní celé církvi pokyny obsažené v *Závěrečném dokumentu* jako navrácení Božímu lidu toho, co během těchto let dozrálo díky naslouchání a rozlišování, a jako spolehlivou orientaci pro život a poslání církve.

Závěrečný dokument je součástí řádného učitelského úřadu Petrova nástupce¹ a je třeba, aby byl takto přijat. Je formou výkonu autentického učení římského biskupa a obsahuje některé nové rysy, ve skutečnosti ale odpovídá tomu, na co jsem měl možnost upozornit 17. října 2015, kdy jsem uvedl, že synodalita je adekvátním interpretačním rámcem pro chápání hierarchické služby.

Při schvalování dokumentu, 26. října, jsem uvedl, že „není striktně normativní“ a že „jeho aplikace bude vyžadovat mnoho upřesnění“. Neznamená to však, že od nynějška nezavazuje místní církve, aby činily rozhodnutí v souladu s tím, co je v něm uvedeno. Místní církve a společenství těchto církví jsou nyní vybízeny, aby v různých kontextech uskutečňovaly pokyny obsažené v dokumentu, a to prostřednictvím procesů rozlišování a rozhodování, které předpokládá právo a samotný tento dokument. V *Závěrečném proslovu* jsem také dodal, že „je zapotřebí času, aby se dospělo k rozhodnutím, která se budou týkat celé církve“. To platí zejména pro témata svěřená deseti studijním skupinám, jejichž počet možná bude třeba rozšířit vzhledem k přípravě nezbytných rozhodnutí. Uzavření XVI. řádného všeobecného shromáždění Synody biskupů není koncem synodálního procesu.

S pevným přesvědčením zde opakuji to, co jsem naznačil na konci synodálního putování, jež vedlo k promulgaci *Amoris laetitia* (19. března 2016): „Ne všechny věroučné, morální nebo pastorační diskuse musejí být vyřešeny zásahem učitelského úřadu církve. V církvi je přirozeně

¹ Srov. EC, čl. 18, § 1; KKC, čl. 892.

nezbytná jednota nauky a praxe, ale to nebrání, aby existovaly různé způsoby interpretace některých hledisek nauky nebo některých důsledků z ní plynoucích. Tak tomu bude až do doby, kdy nás Duch dovede k plnosti pravdy (srov. Jan 16,13), to znamená, kdy nás dokonale uvede do Kristova tajemství a my budeme moci vidět všechno jeho pohledem. Kromě toho je možno v každé zemi nebo oblasti hledat řešení, která lépe odpovídají její kultuře a která jsou pozorná k místním tradicím a potřebám.“²

Závěrečný dokument obsahuje ukazatele, které lze s ohledem na jeho základní principy již nyní realizovat v místních církvích a ve společenství církví, s přihlédnutím k různým kontextům, k tomu, co se již podařilo vykonat a co je ještě třeba vykonat, aby se stále lépe poznával a rozvíjel styl vlastní synodální misijní církvi.

V mnoha případech se jedná o efektivní provádění toho, co je stanoveno současným kanonickým právem, a to jak latinským, tak východním. V jiných případech bude možné na základě synodálního rozlišování a v rámci možností naznačených v *Závěrečném dokumentu* přistoupit ke kreativní realizaci nových forem služby církve a její misijní činnosti, k novým zkušenostem a vyhodnocování těchto zkušeností. Ve zprávě předkládané pro návštěvu *ad limina* bude každý biskup svědomitě informovat o tom, jaká rozhodnutí byla učiněna v jemu svěřené místní církvi s ohledem na to, co *Závěrečný dokument* uvádí, s jakými obtížemi se setkal a jaké jsou dosavadní výsledky.

Úkol doprovázet „prováděcí fázi“ synodálního putování na základě pokynů *Závěrečného dokumentu* je svěřen Generálnímu sekretariátu synody spolu s jednotlivými dikasterii Římské kurie.³

Synodální putování katolické církve, která je vedena touhou pokračovat na cestě k plné a viditelné jednotě křesťanů, „potřebuje, aby slova, která sdílíme, byla doprovázena činy“.⁴ Kéž Duch Svátý, dar Zmrtvýchvstalého, podporuje a vede celou církev na této cestě. Kéž on, který je harmonií, nadále omlazuje církev silou evangelia, obnovuje ji a vede k dokonalému sjednocení s jejím Ženichem.⁵ Neboť Duch a nevěsta říkají Pánu Ježíši: „Přijď“ (srov. Zj 22,17).

Ve Vatikánu dne 24. listopadu 2024, o Slavnosti Ježíše Krista Krále

František

² AL, čl. 3.

³ Srov. EC, čl. 1921.

⁴ FRANTIŠEK, *Závěrečný proslov 2. zasedání XVI. řádné všeobecné Synody biskupů* (26. října 2024).

⁵ Srov. LG, čl. 4.

Úvod⁶

Stanul mezi nimi a řekl: „Pokoj vám!“ Po těch slovech jim ukázal ruce a bok. Když učedníci viděli Pána, zaradovali se. (Jan 20,19–20)

1. Každý nový krok v životě církve je návratem ke zdroji, obnovenou zkušeností setkání se Zmrtvýchvstalým, jež prožili učedníci ve večeřadle v předvečer velikonočních svátků. Stejně jako oni jsme se také my, účastníci tohoto synodálního shromáždění, cítili zahrnutí Jeho milostí a dotekem Jeho krásy. Skrze konverzaci v Duchu Svatém a naslouchání sobě navzájem jsme vnímali Jeho přítomnost uprostřed nás. Přítomnost toho, který darem Ducha Svatého nepřestává ve svém lidu vzbuzovat jednotu jako harmonii rozdílů.

2. Při rozjímání o Vzkříšeném si připomínáme, že jsme „byli pokřtěni v jeho smrt“ (Řím 6,3). Viděli jsme stopy jeho ran, proměněné novým životem, ale navždy vryté do jeho lidství. Tyto rány nadále krvácejí v tělech mnoha bratří a sester i kvůli našim hříchům. Náš pohled upřený na Pána nás nezaslepuje před tragédií dějin, ale spíše nám otevírá oči, abychom rozpoznali utrpení, jež nás obklopuje a námi proniká: tváře dětí terorizovaných válkou, pláč matek, zničené sny tolika mladých lidí, uprchlíky čelící strašlivým cestám, oběti klimatických změn a sociální nespravedlnosti. Jejich utrpení mezi námi zaznívalo nejen prostřednictvím médií, ale také skrze hlasy mnoha lidí osobně vtažených do těchto tragických událostí spolu se svými rodinami a národy. V době konání tohoto našeho shromáždění pokračovalo mnoho, příliš mnoho, válek způsobujících smrt a ničení, touhu po pomstě a ztrátu svědomí. Připojujeme se k opakovaným výzvám papeže Františka k míru, odsuzujeme jakékoliv násilí, nenávist a pomstu a zavazujeme se podporovat jednání zaměřené na dialog, bratrství a smíření. Autentický a trvalý mír je možný a společně jej můžeme vytvořit. „Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí“,⁷ byly opět radostí a smutkem nás všech, Kristových učedníků.

3. Od roku 2021, kdy nás Svatý otec pozval k tomuto synodálnímu putování, kráčíme po cestě, jejíž bohatství a plody víc a více objevujeme. Nasloucháme a pozorně zachycujeme v mnoha hlasech to, co „Duch praví církvím“ (Zj 2,7). Cesta začala konzultací Božího lidu v našich diecézích a eparchiích. Pokračovala národní a kontinentální etapou, v kruhu dialogu, který Generální sekretariát synody neustále obnovuje prostřednictvím syntéz a pracovních dokumentů. Slavení XVI. řádného všeobecného shromáždění Synody biskupů ve dvou zasedáních nám nyní umožňuje předat Svatému otci a všem církvím svědectví o tom, co jsme prožili, a také plody našeho

⁶ Závěrečný dokument XVI. řádného všeobecného shromáždění biskupské synody byl schválen v průběhu 17. generální kongregace 26. října 2024 kladným hlasem více než dvou třetin členů tohoto shromáždění, jež byli přítomni hlasování. Výsledky hlasování (v jednotlivých bodech dokumentu) jsou k dispozici na webu www.vatican.va. Oficiálním jazykem tohoto textu je italština. S ohledem na publikování tohoto textu došlo k několika redakčním úpravám ve prospěch jazykové správnosti a čitelnosti textu, jakož i k upřesnění užitých citací textů.

⁷ GS, čl. 1.

rozlišování k zažehnutí nového misijního zápalu církve. Tato cesta byla v každé její fázi vytyčována moudrostí „smyslu pro víru“ Božího lidu. Krok za krokem jsme pochopili, že v srdci *Synody 2021–2024. Za církev synodální: Společenství, spoluúčast, poslání* je povolání k radosti a obnově církve v následování Pána, v nasazení se ve službě jeho poslání, v hledání způsobů, jak jí být věrnými v tomto povolání.

4. Toto povolání je založeno na společné křestní identitě, je zakořeněno v rozmanitosti kontextů, v nichž je církev přítomna, a nachází jednotu v jediném Otci, jediném Pánu a jediném Duchu. Jde o povolání pro všechny pokřtěné bez výjimky: „Celý Boží lid je subjektem zvěstování evangelia. Každý pokřtěný je do Božího lidu povolán proto, aby byl protagonistou misie, protože my všichni jsme misijní učedníci.“⁸ Synodální putování nás proto zaměřuje na plnou a viditelnou jednotu křesťanů, jak o tom svou přítomností svědčili delegáti ostatních křesťanských tradic. Jednota tiše dozrává uvnitř svaté církve Boží a stává se proroctvím jednoty pro celý svět.

5. Toto synodální putování, vycházející z tradice církve, se odvíjelo od koncilního učení. Druhý vatikánský koncil byl semenem zasetým na poli světa a církve. Každodenní život věřících, zkušenost církví v každém národě a kultuře, četná svědectví o svatosti a přemýšlení teologů byly půdou, z níž koncil vyklíčil a vyrostl. Synoda 2021–2024 pokračuje v čerpání energie z tohoto semínka a v rozvíjení jeho potenciálu. Synodální putování tak uskutečňuje to, co koncil učil o církvi jako tajemství a Božím lidu povoláném ke svatosti prostřednictvím neustálé konverze, která vychází z naslouchání evangeliu. V tomto smyslu představuje následný akt recepce koncilu, prohlubuje jeho inspiraci a znovu oživuje jeho prorockou sílu pro dnešní svět.

6. Neskrýváme, že jsme osobně zakusili únavu, odpor ke změnám a pokušení nechat převážit své představy nad nasloucháním Božímu slovu a cvičením se v rozlišování. Milosrdenství Boha, nejnežnějšího Otce, nám však pokaždé umožňuje očistit svá srdce a pokračovat v naší cestě. To jsme si uvědomili, když jsme druhé zasedání zahajovali kající vigilií, při níž jsme prosili o odpuštění svých hříchů, cítili zahanbení za tyto hříchy, a když jsme vznášeli své přímlyvy za oběti zla ve světě. Své hříchy jsme pojmenovali: hříchy proti míru, stvoření, domorodým národům, migrantům, dětem, ženám, chudým, proti naslouchání a společenství. Díky tomu jsme si uvědomili, že synodalita vyžaduje pokání a obrácení. Při slavení svátosti Božího milosrdenství zakoušíme, že jsme bezpodmínečně milováni: tvrdost našich srdcí je překonána a my se otevíráme společenství. Proto chceme být církví milosrdenství, schopnou sdílet se všemi odpuštění a smíření přicházející od Boha; ryzí milost, jíž nejsme vlastníky, ale pouze svědky.

7. Ze synodálního putování, které začalo v roce 2021, jsme již viděli první plody. Ty nejprostší, ale nejcennější dozrávají v životě rodin, farností, sdružení a hnutí, malých křesťanských společenství, škol a řeholních komunit, kde roste praxe konverzace v Duchu Svatém, komunitní rozlišování, sdílení darů povolání a spoluodpovědnost v misii. Setkání „Faráři pro synodu“ (Sacrofano, Řím: 28. dubna – 2. května 2024) umožnilo ocenit bohaté zkušenosti kněží a

⁸ MTK, čl. 53.

znovu se vydat na cestu. Jsme vděční a rádi za hlas tolika společenství a věřících, kteří prožívají církev jako místo přijetí, naděje a radosti.

8. První zasedání tohoto shromáždění přineslo další ovoce. *Souhrnná zpráva* upozornila na řadu otázek, které mají velký význam pro život církve a které Svätý otec na závěr mezinárodní konzultace svěřil studijním skupinám složeným z pastýřů a odborníků ze všech kontinentů, kteří jsou povoláni k práci synodální metodou. Oblasti života a poslání církve, které již začaly tyto skupiny zkoumat, jsou následující:

1. Některé aspekty vztahů mezi východními katolickými církvemi a latinskou církví.
2. Naslouchání volání chudých a planety Země.
3. Mise v digitálním prostředí.
4. Revize *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* z hlediska misijní synodality.
5. Některé teologické a kanonické otázky týkající se specifických forem služby.
6. Revize dokumentů upravujících vztahy mezi biskupy, řeholníky a řeholnicemi a církevními společenstvími, v synodální a misijní perspektivě.
7. Některé aspekty postavení a služby biskupa (zejména kritéria výběru kandidátů na biskupský úřad, soudní funkce biskupa, povaha a průběh návštěv *ad limina Apostolorum*) v synodální misijní perspektivě.
8. Role papežských nunciů v synodální misijní perspektivě.
9. Teologická kritéria a synodální metodologie pro společné rozlišování sporných doktrinárních, pastoračních a etických otázek.
10. Přijetí plodů ekumenismu v Božím lidu.

K těmto skupinám se připojuje Komise pro kanonické právo, která po dohodě s Dikasteriem pro legislativní texty slouží potřebné inovaci v církevní legislativě, a také rozlišování svěcené shromáždění biskupských konferencí Afriky a Madagaskaru ohledně pastoračního doprovázení lidí v polygamních manželstvích. Práce těchto skupin a komisí zahájila prováděcí fázi, obohatila druhé zasedání Synody a pomůže Svatému otci v jeho pastoračních a řídicích rozhodnutích.

9. Synodální proces nekončí uzavřením současného shromáždění Synody biskupů, ale zahrnuje prováděcí fázi. Jako členové tohoto shromáždění cítíme, že je naším úkolem zapojit se do realizace synodality jako její misionáři, a to ve společenstvích, z nichž pocházíme. Žádáme všechny místní církve, aby pokračovaly ve svém každodenním životě s užitím synodální metody konzultací a rozlišování a aby nacházely konkrétní způsoby a cesty formace, které povedou ke konkrétní synodální konverzi na různých rovinách církve (farnosti, instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, laická hnutí, diecéze, biskupské konference, společenství místních církví atd.). Mělo by se také počítat se zhodnocením pokroku dosaženého v oblasti synodality a účasti všech pokřtěných na životě církve. Navrhujeme, aby biskupské konference a synody církví *sui iuris* vyčlenily lidi a prostředky, které by doprovázely cestu růstu synodální

církve v jejím poslání a udržovaly kontakt s Generálním sekretariátem Synody biskupů.⁹ Generální sekretariát synody mimoto žádáme, aby nadále bděl nad synodální kvalitou pracovní metody výše zmíněných studijních skupin.

10. Tento *Závěrečný dokument*, který byl předložen Svatému otci a církvim jako plod XVI. řádného všeobecného shromáždění biskupské synody, shrnuje všechny dosud učiněné kroky. Obsahuje některé důležité shody, které se objevily v průběhu prvního zasedání, příspěvky místních církví z období mezi prvním a druhým zasedáním a to, co uzrálo během druhého zasedání, zejména díky konverzaci v Duchu Svatém.

11. *Závěrečný dokument* vyjadřuje vědomí, že povolání k misii je zároveň výzvou k obrácení každé místní církve i celé církve, a to v perspektivě naznačené v apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*.¹⁰ Tento text má pět částí. První z nich, nazvaná *Srdce synodality*, nastiňuje teologické a duchovní základy osvětlující a oživující následující text. Opakuje společné chápání synodality tak, jak se objevilo na prvním zasedání, a rozvíjí její duchovní a prorocké perspektivy. Proměna úsudků, představ a myšlenek, které přebývají v našich srdcích, probíhá společně s proměnou pastoračního a misijního působení. Druhá část s názvem *Společně na jedné lodi* se věnuje konverzi vztahů, které budují křesťanské společenství a utváří poslání v prolínání se povolání, charismat a služeb. Třetí část, nazvaná „*Hod'te síť*“, vyjasňuje tři cesty, které spolu úzce souvisejí: církevní rozlišování, rozhodovací procesy a kultura transparentnosti, zodpovědnosti a hodnocení. I v těchto oblastech se po nás žádá, abychom zahájili cestu „misijní transformace“, k níž je naléhavě zapotřebí obnovit participativní orgány. Čtvrtá část, pod názvem *Bohatý rybolov*, nastiňuje, jak je možné novými formami rozvíjet výměnu darů a prolínání vazeb, které nás v církvi pojí, a to v době, kdy se zkušenost zakořeněnosti v konkrétním místě hluboce mění. Na to navazuje pátá část, „*Tak i já posílám vás*“, která před nás klade nezbytný krok: pečovat o formaci všech, celého Božího lidu, v misijní synodalitě.

12. *Závěrečný dokument* je veden evangelijními zprávami o zmrtvýchvstání. Spěch ke hrobu ve velikonočním ránu, zjevování se Zmrtvýchvstalého ve večeradle a na břehu jezera inspirovaly naše rozlišování a živily náš dialog. Vzájali jsme velikonoční dar Ducha Svatého a prosili jej, aby nás naučil, co máme konat, a aby nám ukázal společnou cestu vpřed. Tímto dokumentem shromáždění uznává a dosvědčuje, že synodalita, konstitutivní rozměr církve, je již součástí zkušenosti mnoha našich společenství. Zároveň tímto dokumentem synodální shromáždění naznačuje cesty k následování, postupy k uskutečnění a obzory, které je třeba prozkoumat. Svatý otec, který svolal církev do synody, řekne církvim, svěřeným do pastorační péče biskupů, jak pokračovat v naší cestě podporované nadějí, která „neklame“ (Řím 5,5).

⁹ Srov. EC, čl. 19, §§ 1 a 2.

¹⁰ Srov. EG, čl. 30.

Část I - Srdce synodality

Duchem Svatým povolání ke konverzi

Prvního dne v týdnu přišla Marie Magdalská časně ráno ještě za tmy ke hrobu a viděla, že je kámen od hrobu odstraněn. Běžela proto k Šimonu Petrovi a k tomu druhému učedníkovi, kterého Ježíš miloval. (Jan 20,1–2)

13. Ve velikonočním ránu pozorujeme tři učedníky: Marii Magdalskou, Šimona Petra a učedníka, kterého Ježíš miloval. Každý z nich hledá Pána svým vlastním způsobem, každý má vlastní roli v tomto úsvitu naděje. Marii Magdalskou pohání láska, která ji jako první přivádí ke hrobu. Díky její zprávě se Petr a milovaný učedník vydávají ke hrobu. Milovaný učedník běží se silou mládí, hledá pohledem toho, kdo vnímá jako první, ale umí ustoupit staršímu, kterému byl svěřen úkol vést. Petr, zatížený vědomím svého zapření Pána, kráčí k setkání s milosrdenstvím, jehož služebníkem v církvi se on sám stane. Maria zůstává v zahradě, je oslovena jménem, poznává Pána, který ji posílá, aby oznámila jeho zmrtnýchvstání celému společenství učedníků. Proto ji církev uznává jako apoštolku apoštolů. Jejich vzájemná provázanost je ztělesněním srdce synodality.

14. Církev existuje proto, aby světu svědčila o rozhodující události dějin, o Ježíšově vzkříšení. Vzkříšený přináší světu pokoj a dává nám dar svého Ducha. Živý Kristus je zdrojem pravé svobody, základem naděje, která neklame, zjevením pravé Boží tváře a konečného údělu člověka. Evangelia nám sdělují, že pokud chceme vstoupit do velikonoční víry a stát se jejími svědky, musíme poznat svou vnitřní prázdnotu, temnotu strachu, pochybnosti a hříchu. Ale ti, kdo v této temnotě mají odvahu vyjít ven a hledat, sami objevují, že jsou hledáni, voláni jménem, dostává se jim odpuštění a jsou společně vysláni ke svým bratřím a sestřám.

Církev Božího lidu, svátost jednoty

15. Identita Božího lidu vyplývá ze křtu ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Tato identita se uskutečňuje jako povolání ke svatosti a vyslání k misi pozvat všechny národy k přijetí daru spásy (srov. Mt 28,18–19). Synodální misijní církev se proto rodí ze křtu, jímž jsme obléknuti do Krista (srov. Gal 3,27), a Duchem nám dává nový život (srov. Jan 3,5–6) Božích dětí. Život křesťanů má svůj zdroj a cíl v tajemství Trojice, které v nás probouzí dynamismus víry, naděje a lásky.

16. „Bůh si však nepřál posvětit a spasit lidi jednotlivě, s vyloučením jakéhokoliv vzájemného vztahu, nýbrž chtěl z nich vytvořit lid, který by ho v pravdě uznával a svatě mu sloužil.“¹¹ Boží lid je na své cestě do Království neustále živen eucharistií, zdrojem společenství a jednoty: „Protože je to jeden chléb, tvoříme jedno tělo, i když je nás mnoho, neboť všichni máme účast na jednom chlebě“ (1 Kor 10,17). Církev, živená svátostí Těla Kristova, je ustanovena jako

¹¹ LG, čl. 9.

jeho tělo:¹² „Vy jste Kristovo tělo a každý z vás jeho úd“ (1 Kor 12,27). Oživena milostí, církev je chrámem Ducha Svatého:¹³ je to on, kdo církev oživuje a buduje, kdo z nás všech činí živé kameny duchovní stavby (srov. 1 Petr 2,5).¹⁴

17. Synodální proces nám dal zakusit „duchovní radost“¹⁵ toho, že jsme Boží lid shromážděný z každého kmene, jazyka, lidu i národa, žijící v různých prostředích a kulturách. Tento Boží lid není nikdy pouhým součtem všech pokřtěných, ale komunitním a historickým subjektem synodality a poslání, poutníkem v dějinách, ale již spojeným s nebeskou církví. V různých kontextech, v nichž jsou jednotlivé církve zakořeněny, Boží lid hlásá a dosvědčuje radostnou zvěst o spáse. Žije ve světě a pro svět, kráčí společně se všemi národy země, vede dialog s jejich náboženstvími a kulturami, rozpoznává v nich zárodky Slova a směřuje ke Království. Do tohoto lidu jsme začleněni vírou a křtem, podporují a doprovázejí nás Panna Maria, „znamení jisté naděje a útěchy“,¹⁶ apoštolové, ti, kdo vydali svědectví o víře až položením vlastního života, a světci všech dob a míst.

18. Ve svatém Božím lidu, kterým je církev, je společenství věřících (*communio fidelium*) zároveň společenstvím církví (*communio ecclesiarum*), které se projevuje ve společenství biskupů (*communio episcoporum*), a to na základě velmi staré zásady, že „biskup je v církvi a církev je v biskupovi“.¹⁷ Do služby tomuto mnohotvárnému společenství postavil Pán apoštola Petra (srov. Mt 16,18) a jeho nástupce. Na základě Petrovy služby je římský biskup „trvalý a viditelný zdroj a základ“¹⁸ jednoty církve.

19. „V Božím srdci mají privilegované místo chudí,“¹⁹ lidé na okraji společnosti a vyloučení, a tak je tomu i v církvi. V těchto osobách se křesťanské společenství setkává s tváří a tělem Krista, který se z bohatého, jímž byl, stal pro nás chudým, abychom my zbohatli z jeho chudoby (srov. 2 Kor 8,9). Preferenční opce pro chudé je implicitně obsažena v christologické víře. Chudí mají přímé poznání trpícího Krista,²⁰ které z nich činí hlasatele spásy přijaté jako dar a svědky radosti evangelia.

Církev je povolána být chudá s chudými, tvořícími často většinu věřících, má jim naslouchat a uznávat je za subjekty evangelizace a stejně tak se společně učit rozpoznávat charismata přijatá od Ducha Svatého.

20. „Kristus je světlo národů“²¹ a toto světlo září na tváři církve, i když je poznamenáno křehkostí lidského stavu a neprůhledností hříchu. Od Krista církev dostává dar a zodpovědnost být

¹² Srov. LG, čl. 7.

¹³ Srov. LG, čl. 4.

¹⁴ Srov. LG, čl. 6.

¹⁵ EG, čl. 268.

¹⁶ LG, čl. 68.

¹⁷ SVATÝ CYPRIÁN Z KARTÁGA, *Epistula* LXVI, 8, in CSEL III, 2, s. 733.

¹⁸ LG, čl. 23.

¹⁹ EG, čl. 197.

²⁰ Srov. EG, čl. 198.

²¹ LG, čl. 1.

účinným kvasem svazků, vztahů a bratrství lidské rodiny²² a vydávat světu svědectví o smyslu a cíli své cesty.²³ Tuto zodpovědnost na sebe dnes církev bere v době, kterou ovládá krize participace – tedy vědomí spoluúčasti a zapojení se do společného údělu – a individualistické pojetí štěstí a spásy. Povolání a prorocká služba církve²⁴ se projevuje vydáváním svědectví o Božím plánu sjednotit se sebou ve svobodě a společenství celé lidstvo. Církev, která je „Kristovo království již dnes tajemně přítomné“²⁵ a tvořící „zárodek a počátek tohoto království na zemi“,²⁶ proto kráčí společně s celým lidstvem, ze všech sil se zasazuje o lidskou důstojnost, společné dobro, spravedlnost a mír a „touží po dovršeném království“,²⁷ kdy Bůh bude „všechno ve všech“ (1 Kor 15,28).

Svätostné kořeny Božího lidu

21. Synodální putování církve nás přivedlo k tomu, abychom znovu objevili, že rozmanitost povolání, charismat a služeb má jeden kořen: „My všichni jsme byli pokřtěni jedním Duchem v jedno tělo“ (1 Kor 12,13). Křest je základem křesťanského života, protože nás všechny uvádí do největšího daru: být Božími dětmi, mít účast na vztahu Ježíše k Otci v Duchu. Neexistuje nic vyššího než tato důstojnost, která je udělena každému člověku, díky níž se oblékáme do Krista a jsme na něj naroubováni jako ratolest na vinný kmen. Ve jménu „křesťan“, které máme tu čest nosit, je obsažena milost, která je základem našeho života a díky níž kráčíme společně jako bratři a sestry.

22. Na základě křtu „má svatý Boží lid účast také v Kristově prorockém poslání tím, že rozšiřuje jeho živé svědectví především životem víry a lásky“.²⁸ Díky pomazání Duchem Svatým přijatému ve křtu (srov. 1 Jan 2,20.27) mají všichni věřící instinkt pro pravdu evangelia, nazývaný *sensus fidei*. Ten spočívá v jisté spřízněnosti (*connaturalitas*) s božskými skutečnostmi vycházející z toho, že v Duchu Svatém se pokřtění „stávají účastnými božské přirozenosti“.²⁹ Z této účasti vyplývá schopnost intuitivně pochopit, co je ve společenství církve v souladu s pravdou Zjevení. Proto si je církev jistá, že svatý Boží lid se nemůže mýlit ve víře, když celek pokřtěných dává najevo svůj obecný souhlas ve věcech víry a mravů.³⁰ Uplatňování *sensus fidei* nelze zaměňovat s veřejným míněním. Je vždy spojeno s rozlišováním pastýřů na různých rovinách života církve, jak ukázaly vzájemně propojené fáze synodálního procesu. Jeho cílem je dosáhnout takové shody věřících (*consensus fidelium*), která představuje „bezpečné kritérium při rozhodování, zda nějaká specifická nauka nebo praxe patří k apoštolské víře“.³¹

²² Srov. AG, čl. 2–4.

²³ Srov. GS, čl. 3 a 42.

²⁴ Srov. LG, čl. 12.

²⁵ LG, čl. 3.

²⁶ LG, čl. 5.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ LG, čl. 12.

²⁹ DV, čl. 2.

³⁰ Srov. LG, čl. 12.

³¹ MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Sensus fidei v životě církve* (2014), Praha, Krystal OP 2015, čl. 3.

23. Křtem se všichni křesťané podílejí na *sensus fidei*. Proto je nejen základem synodality, ale také ekumenismu. „Cesta synodality, po níž katolická církev kráčí, je a musí být ekumenická, stejně jako ekumenická cesta je cestou synodální.“³² Ekumenismus je především záležitostí duchovní obnovy. Vyžaduje procesy pokání a uzdravení paměti minulých ran, a, je-li to nutné, také odvalu k bratrské nápravě v duchu evangelijní lásky. V průběhu shromáždění zazněla výmluvná svědectví křesťanů z různých církevních tradic, které spojuje přátelství, modlitba, sdílení života, nasazení ve službě chudým a v péči o společný domov. V nemálo oblastech světa existuje především ekumenismus krve, kdy křesťané různých denominací obětují společně svůj život pro víru v Ježíše Krista. Svědectví jejich mučednické smrti je výmluvnější než jakákoliv slova: Jednota vychází z Pánova kříže.

24. Křest není možné plně pochopit mimo celek křesťanské iniciace, tedy cesty, kterou nás Pán službou církve a darem Ducha uvádí do velikonoční víry a do společenství Boha-Trojice a církve. Tato cesta křesťanské iniciace má různé podoby v závislosti na věku, na odlišných akcentech vlastních východní a západní tradici a rozdílnosti každé místní církve. Iniciace přivádí každého jedince do kontaktu s velkým množstvím povolání a církevních služeb. V nich je vyjádřena tvář milosrdné církve, která jako matka učí své děti chodit tak, že je jim stále po boku. Naslouchá jim a odpovídáním na jejich pochybnosti a otázky se nechává obohacovat novostí, kterou každý člověk přináší svým vlastním životem a kulturou. Touto pastorační činností křesťanské společenství zakouší první formu synodality, často aniž by si tento fakt plně uvědomovalo.

25. V rámci křesťanské iniciace obohacuje svátost biřmování život věřících o zvláštní vylití Ducha a posiluje jejich svědectví víry. Duch, kterým byl Ježíš naplněn (srov. Lk 4,1), který Ježíše pomazal a poslal hlásat evangelium (srov. Lk 4,18), je tentýž Duch, který je vylit na věřící jako pečeť příslušnosti k Bohu a jako posvěcující pomazání. Proto je biřmování, zpřítomňující milost Letnic v životě každého pokřtěného a celého společenství, důležitým darem. Obnovuje v nás zápal pro poslání církve, totiž odvalu vyjít na cesty světa a schopnost být srozumitelnými všem národům a kulturám. Všichni věřící jsou povoláni přispět k tomuto zápalu, přijmout charismata, která Duch hojně rozdává každému, a zavázat se, že je s pokorou a tvůrčím způsobem nabídnou do služby Království.

26. Eucharistické slavení, zejména o nedělích, je první a základní podobou, v níž se svatý Boží lid shromažďuje a setkává. Slavením eucharistie se „značí a vytváří jednota církve“.³³ V „plné, uvědomělé a aktivní účasti“³⁴ všech věřících, v podobě různých služeb a v předsednictví biskupa nebo kněze se vyjevuje křesťanské společenství, v němž je uskutečněna diferencovaná spoluodpovědnost všech za poslání církve. Proto se církev, Kristovo tělo, učí na základě eucharistie propojit jednotu a pluralitu: jednotu církve a mnohost eucharistických shromáždění; jednotu

³² FRANTIŠEK, *Proslov k Jeho Svatosti Mar Awa III, katolickému patriarchovi Asyrské církve Východu* (19. listopadu 2022).

³³ UR, čl. 2.

³⁴ SC, čl. 14.

svátostného tajemství a rozmanitost liturgických tradic; jednotu slavení a rozmanitost povolání, charismat a služeb. Nic neukazuje lépe než eucharistické slavení, že harmonie vytvořená Duchem není uniformitou a že každý církevní dar je určen ke společnému budování. Každé eucharistické slavení je také vyjádřením touhy a výzvy po jednotě všech pokřtěných, která ještě není plná a viditelná. Tam, kde nedělní slavení eucharistie není možné, se společenství, ač po ní touží, shromažďuje při slavení Slova, kde je Kristus stále přítomen.

27. Mezi *synaxis* a *synodos*, tedy mezi eucharistickým shromážděním a synodálním shromážděním, je úzká souvislost. Byť různou podobou, v obou se uskutečňuje Ježíšův příslib, že bude přítomen tam, kde jsou dva nebo tři shromáždění v jeho jménu (srov. Mt 18,20). Synodální shromáždění jsou událostmi oslavujícími spojení Krista s jeho církví prostřednictvím působení Ducha. Duch je tím, kdo zajišťuje jednotu církve, těla Kristova, v eucharistickém shromáždění stejně jako v synodálním shromáždění. Liturgie je nasloucháním Božímu slovu a odpovědí na Boží nabídku smlouvy. Také synodální shromáždění je nasloucháním témuž Slovu, které zaznívá stejně tak ve znameních doby jako v srdcích věřících, a odpovědí shromáždění, které rozeznává Boží vůli, aby ji uvedlo do života. Prohloubení vazby mezi liturgií a synodalitou pomůže všem křesťanským společenstvím, aby si v rozmanitosti svých kultur a tradic osvojila takové styly liturgického slavení, v nichž se projevuje tvář synodální církve. Za tímto účelem žádáme o zřízení zvláštní studijní skupiny, které by byly svěřeny úvahu o tom, jak učinit z liturgického slavení výraznější projev synodality. Mohla by se také zabývat hlásáním v průběhu liturgického slavení a rozvojem katechetických pramenů synodality z hlediska mystagogie.

Význam a dimenze synodality

28. Výrazy „synodalita“ a „synodální“ jsou odvozeny od starobylé a stálé církevní praxe shromažďování se na synodě. V souladu s tradicemi východních a západních církví označuje slovo „synoda“ instituce a události, které v průběhu času nabývaly různých podob a zahrnovaly rozmanité aktéry a účastníky. Navzdory jejich rozmanitosti spojuje všechny tyto formy shromažďování se za účelem dialogu, rozlišování a rozhodování. Díky zkušenosti z posledních let bylo možné význam těchto pojmů hlouběji pochopit a uskutečnit. Pojí je touha po církvi, která je blízká lidem a která je více vztahová, která je domovem a Boží rodinou. V průběhu synodálního procesu dozněla shoda na takovém významu synodality, který je základem tohoto dokumentu: Synodalita je společným kráčením křesťanů s Kristem směrem k Božímu království, a to ve spojení s celým lidstvem. Je zaměřena na poslání, zahrnuje setkávání se ve shromáždění na různých rovinách života církve k vzájemnému naslouchání, dialogu a k rozlišování ve společenství. Synodalita také zahrnuje utváření shody jako výrazu přítomnosti Krista samotného skrze Ducha Svatého a přijímání rozhodnutí v diferencované spoluzodpovědnosti. V tomto směru lépe chápeme, co znamená, že synodalita je konstitutivní dimenzí církve.³⁵ Zjednodušeně a výstižně lze říci, že synodalita je cestou duchovní obnovy a strukturální reformy k tomu, aby se církev stala

³⁵ MTK, čl. 1.

participativnější a zaměřenou na poslání, a tak aby byla schopnější kráčet s každým mužem a s každou ženou a vyzařovat Kristovo světlo.

29. V Panně Marii, Matce Krista, církve a lidstva, vidíme rysy synodální, misionářské a milosrdné církve v jejich plném jasu. Ona je skutečně vzorem církve, která naslouchá, modlí se, rozjímá, vede dialog, doprovází, rozlišuje, rozhoduje a jedná. Od ní se učíme umění naslouchání, pozornosti vůči Boží vůli, poslušnosti Božímu slovu, schopnosti porozumět potřebám chudých, odvaze vydat se na cestu, lásce, která pomáhá, zpěvu chvály a jásotu v Duchu. Proto, jak uvedl svatý Pavel VI., „činnost církve ve světě je jakoby pokračováním péče a pozornosti Marie“.³⁶

30. Podrobněji synodalita označuje tři různé aspekty života církve:

- a) Zaprvé odkazuje na „specifický styl, kterým se vyznačuje život a poslání církve. Tento styl vystihuje vlastní povahu církve jakožto společného putování ve shromáždění Božího lidu, svolaného Pánem Ježíšem v síle Ducha Svatého za účelem zvěstování evangelia. Synodalita se musí vyjadřovat v běžném způsobu života a jednání církve. Tento *modus vivendi et operandi* se uskutečňuje prostřednictvím: komunitního naslouchání Božímu slovu a slavení eucharistie, bratrství ve společenství, spoluzodpovědnosti a účasti celého Božího lidu na různých úrovních, přičemž se musejí rozlišovat různé služby a role“.³⁷
- b) Zadruhé „synodalita znamená, z teologického a kanonického hlediska ve specifitějším a určitějším smyslu, ony *struktury a ekleziální procesy*, jejichž prostřednictvím se synodalita církve vyjadřuje institucionálně, a to analogickým způsobem na různých úrovních, jako je ona místní, regionální a univerzální. Zmíněné struktury a procesy stojí ve službě věrohodného rozhodování církve, která je povolána k tomu, aby v naslouchání Duchu Svatému nalézala směr, jímž je třeba se vydat“.³⁸
- c) Zatřetí synodalita označuje konání „*synodálních událostí*, k nimž je církev svolávána kompetentní autoritou. Na nich se vše odehrává podle ustanovení církevní disciplíny. Do tohoto dění se na místní, regionální a univerzální rovině zapojuje celý Boží lid pod předsednictvím biskupa v kolegiálním a hierarchickém společenství spolu s římským biskupem, aby zkoumal vlastní putování a zabýval se specifickými otázkami a aby dospíval k řešení a směrnícím ohledně naplňování svého vlastního evangelizačního poslání“.³⁹

31. V kontextu koncilní ekleziologie Božího lidu vyjadřuje pojem společenství hlubokou podstatu tajemství a poslání církve, které má ve slavení eucharistie svůj zdroj a vrchol, tedy spojení s Bohem-Trojicí a jednotu mezi lidmi, jež se uskutečňuje v Kristu skrze Ducha Svatého. Na tomto pozadí synodalita „označuje specifický způsob života a působení církve jakožto Božího lidu, jenž

³⁶ MC, čl. 28.

³⁷ MTK, čl. 70a.

³⁸ MTK, čl. 70b.

³⁹ MTK, čl. 70c.

konkrétním způsobem projevuje a uskutečňuje své bytí společenstvím: na společném putování, při společných setkáních a při aktivní účasti všech svých členů na evangelizačním poslání církve.“⁴⁰

32. Synodalita není cílem pro sebe, ale směřuje k poslání, jež Kristus svěřil církvi v Duchu. Evangelizace je „základním posláním církve [...], je milostí a vlastním povoláním církve, a ona v něm nachází svou nejnvtřnější totožnost“.⁴¹ Tím, že je církev blízká všem, bez rozdílu osob, hlásáním a učením, posláním křtít, slavením eucharistie a svátosti smíření, všechny místní církve a celá církev konkrétně odpovídají na Pánův příkaz hlásat evangelium všem národům (srov. Mt 28,19–20; Mk 16,15–16). Doceněním všech charismat a služeb umožňuje synodalita Božimu lidu hlásat a svědčit o evangeliu ženám a mužům na všech místech a ve všech dobách, a stává se tak „viditelnou svátostí“⁴² bratrství a jednoty v Kristu, kterou si Bůh přeje. Synodalita a misie jsou úzce propojeny: misie osvětluje synodalitu a synodalita vybízí k misii.

33. Autorita pastýřů „je specifickým darem Ducha od Krista jako Hlavy za účelem budování celého těla církve“.⁴³ Tento dar je spojen se služebným kněžstvím, které jeho příjemce připodobňuje ke Kristu Hlavě, Pastýři a Služebníku, a staví je do služeb svatého Božího lidu, aby chránili apoštolský charakter hlásání a podporovali společenství církve na všech jeho rovinách. Synodalita nabízí „nejvhodnější interpretační rámec pro chápání samotné hierarchické služby“⁴⁴ a uvádí do správné perspektivy mandát, který Kristus v Duchu Svatém svěřuje pastýřům. Synodalita proto vybízí celou církev, včetně těch, kteří vykonávají autoritu, ke konverzi a reformě.

Jednota jako harmonie

34. „Člověk jako tvor s duchovní přirozeností se realizuje v meziosobních vztazích. Čím opravdověji je prožívá, tím více dozrává i jeho osobní identita. Člověk nezískává svou hodnotu tím, že se izoluje, ale tím, že navazuje vztahy s ostatními a s Bohem. Proto mají tyto vztahy tak podstatný význam.“⁴⁵ Synodální církev je charakterizována jako prostor, v němž se mohou rozvíjet vztahy díky vzájemné lásce, která je novým přikázáním, jež Ježíš zanechal svým učedníkům (srov. Jan 13,34–35). Tam, kde kultury a společnosti stále více proniká individualismus, může církev, „lid sjednocený působením jednoty Otce i Syna i Ducha Svatého“,⁴⁶ svědčit o síle vztahů založených v Trojici. Rozdíly v povolání, věku, pohlaví, profesi, stavu a sociální příslušnosti, přítomné v každém křesťanském společenství, nabízejí každému jedinci setkání s jinakostí, které je nezbytné pro osobní růst a zrání.

⁴⁰ MTK, čl. 6.

⁴¹ EN, čl. 14.

⁴² LG, čl. 9.

⁴³ MTK, čl. 67.

⁴⁴ FRANTIŠEK, *Proslov u příležitosti připomínky 50. výročí od založení Synody biskupů* (17. října 2015), in *AAS* 107 (2015), s. 1139.

⁴⁵ CV, čl. 53.

⁴⁶ LG, čl. 4.

35. Na prvním místě se v rodině, kterou koncil nazývá „rodinnou církví“,⁴⁷ učíme prožívat bohatství vztahů mezi lidmi sjednocenými v různosti jejich povah, věku a rolí. Proto je rodina privilegovaným místem, v němž se lze učit a zakoušet podstatné rysy synodální církve. Navzdory zlomům a utrpení, které prožívají, rodiny zůstávají místem, kde se učíme předávat si vzájemně dar lásky, důvěry, odpuštění, smíření a porozumění. Právě v rodině se učíme, že máme stejnou důstojnost, že jsme stvořeni pro vzájemnost vztahů, že potřebujeme být vyslyšeni a jsme schopni naslouchat, společně rozlišovat a rozhodovat, přijímat a vykonávat autoritu nesenou láskou, být spoluzodpovědní a za své jednání nést zodpovědnost. „Rodina polidšťuje lidi prostřednictvím vztahu ‚my‘ a současně podporuje legitimní odlišnosti každého člověka.“⁴⁸

36. Synodální proces ukázal, že Duch Svatý neustále probouzí v Božím lidu nejružnější charismata a služby. „Také při budování Kristova těla se uplatňuje různost údu a úkolů. Jeden a týž Duch rozděluje k užitku církve své různé dary podle svého bohatství a podle potřeby služeb v církvi (srov. 1 Kor 12,11).“⁴⁹ Stejně tak se objevila snaha rozšířit možnosti účasti a uplatňování diferencované spoluzodpovědnosti všech pokřtěných, mužů i žen. V této souvislosti však byl vyjádřen smutek nad nedostatečnou účastí mnoha členů Božího lidu na této cestě obnovy církve a nad rozšířenou únavou z plně prožívaných zdravých vztahů mezi muži a ženami, mezi generacemi, mezi lidmi a skupinami s různou kulturní identitou a různými sociálními podmínkami, zejména mezi chudými a vyloučenými.

37. Synodální proces taktéž zdůraznil duchovní dědictví místních církví, v nichž existuje a z nichž se skládá katolická církev, a potřebu vyzdvihnout jejich vlastní zkušenost. Díky své katolicitě přinášejí „jednotlivé části své dary ostatním částem a celé církvi, takže celek i jednotlivé části se obohacují vzájemným sdílením všech a jejich snahou po plnosti v jednotě“.⁵⁰ Služba nástupce apoštola Petra „chrání oprávněnou rozmanitost a zároveň bdí nad tím, aby jednotlivé zvláštnosti nejenom neškodily jednotě, ale spíše jí sloužily“.⁵¹

38. Celá církev je odjakživa rozmanitostí národů a jazyků, pluralitou církví s jejich vlastními liturgickými a disciplinárními pravidly, jakož i s vlastním teologickým a duchovním dědictvím, povoláními, charismaty a službami ve prospěch společného dobra. Jednotu této rozmanitosti vytváří Kristus, úhelný kámen, a Duch Svatý, zdroj harmonie. Tato jednota v rozmanitosti je přesně tím, co se míní katolicitou církve. Jejím znamením je pluralita církví *sui iuris* tak, jak byla zdůrazněna v rámci synodálního procesu. Shromáždění vybízí k pokračování na

⁴⁷ LG, čl. 11.

⁴⁸ FRANTIŠEK, *Proslov k účastníkům plenárního zasedání Papežské akademie sociálních věd* (29. dubna 2022), in *AAS* 114 (2022), s. 598.

⁴⁹ LG, čl. 7.

⁵⁰ LG, čl. 13.

⁵¹ Tamtéž; srov. AG, čl. 22.

cestě setkávání, vzájemného porozumění a výměny darů, které živí společenství církve žijící v jednotlivých církvích.

39. Synodální obnova posiluje uznání kontextů jako míst, v nichž se zpřítomňuje a uskutečňuje Boží univerzální volání k účasti na jeho lidu, na Božím království, spočívající ve „spravedlnosti, pokoji a radosti, jaké dává Duch Svatý“ (Řím 14,17). Tímto způsobem jsou schopné různé kultury přijmout jednotu, která je základem jejich plurality otevírající k výměně darů. „Jednota církve neznamena uniformitu, ale organickou integraci všech oprávněných rozdílů.“⁵² Různorodost vyjádření spásanosné zvěsti brání její redukci na jediné výlučné chápání života církve a teologických, liturgických, pastoračních a disciplinárních forem, v nichž se tento život projevuje.

40. Vnímání souvislostí, kultur, rozmanitostí a vztahů mezi nimi je klíčem k růstu synodální misijní církve a k vytvoření viditelné jednoty křesťanů působením Ducha Svatého. Znovu potvrzujeme závazek katolické církve pokračovat v ekumenické cestě spolu s ostatními křesťany a posilovat ji. Tato cesta vychází z našeho společného křtu jako odpověď na volání ke společnému prožívání společenství a jednoty mezi učedníky, za které se Kristus modlil při poslední večeři (srov. Jan 17,20–26). Toto shromáždění s radostí a vděčností vítá pokrok v ekumenických vztazích za posledních šedesát let, dokumenty, jež z tohoto ekumenického dialogu vzešly, a deklarace vyjadřující společnou víru. Účast bratrských delegátů obohatila jednání tohoto shromáždění a s nadějí vyhlížíme další kroky na cestě k plnému společenství prostřednictvím začlenění plodů ekumenické cesty do života církve.

41. Všude na zemi žijí křesťané po boku osob, které nejsou pokřtěny a které slouží Bohu tím, že vyznávají jiné náboženství. Za ně se slavnostním způsobem modlíme při liturgii Velkého pátku, s nimi spolupracujeme a usilujeme o budování lepšího světa a společně s nimi prosíme jediného Boha, aby svět vysvobodil ze zla, které ho sužuje. Dialog, setkávání a výměnu darů, typické rysy synodální církve, je třeba otevřít vztahům s jinými náboženskými tradicemi s cílem „tvořit přátelství, mír a harmonii a sdílet mravní a duchovní hodnoty a zkušenosti v duchu pravdy a lásky“.⁵³ V některých oblastech světa jsou křesťané, angažující se v budování bratrských vztahů s lidmi jiných náboženství, pronásledováni. Naše shromáždění je povzbuzuje, aby ve svém úsilí vytrvali s nadějí.

42. Pluralita náboženství a kultur, mnohotvárnost duchovních a teologických tradic, rozmanitost darů Ducha Svatého a úkolů církevních společenství, stejně jako různorodost věku, pohlaví a sociální příslušnosti v církvi jsou pro každého vybídnutím k tomu, aby si uvědomil a přiznal vlastní zaujatost, zřekl se nároku být středem a otevřel se přijetí odlišných pohledů. Každý je nositelem jedinečného a nepostradatelného příspěvku k završení společného díla. Synodální církev lze charakterizovat obrazem orchestru. Rozmanitost nástrojů je zcela nezbytná k oživení krásy a harmonie hudby, v jejímž rámci si hlas každého z nich zachovává své vlastní

⁵² NMI, čl. 46.

⁵³ INDICKÁ KONFERENCE KATOLICKÝCH BISKUPŮ, *Odpověď církve v Indii na současné výzvy* (9. března 2016); citováno v FT, čl. 271.

charakteristické rysy ve službě společnému poslání. Tak se projevuje harmonie působená v církvi Duchem Svatým, jenž sám je harmonií.⁵⁴

Synodální spiritualita

43. Synodalita je především duchovní dispozicí prostupující každodenní život pokřtěných i všechny aspekty poslání církve. Synodální spiritualita pramení z působení Ducha Svatého a vyžaduje naslouchání Božím slovu, kontemplaci, ztišení a konverzi srdce. Jak uvedl papež František v úvodním proslovu tohoto druhého zasedání, „Duch Svatý je spolehlivým průvodcem a naším prvním úkolem je naučit se rozeznávat jeho hlas, protože on mluví skrze každého člověka a skrze všechny věci“.⁵⁵ Synodální spiritualita také vyžaduje askezi, pokoru, trpělivost a připravenost odpouštět a přijmout odpuštění. S vděčností a pokorou přijímá synodální spiritualita rozmanitost darů a úkolů, které Duch Svatý uděluje pro službu jedinému Pánu (srov. 1 Kor 12,4–5). Činí tak bez ctižádosti a závisti, bez touhy po nadvládě a kontrole, rozvíjí stejné jednání jako Ježíš Kristus, který „se sám sebe zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka“ (Flp 2,7). Ovoce takového jednání poznáváme, když se každodenní život církve vyznačuje jednotou a harmonií v rozmanitosti. Na cestě autentické spirituality nemůže nikdo kráčet sám. Jako jednotlivci i jako společenství potřebujeme podporu zahrnující formaci a duchovní doprovázení.

44. Obnova křesťanského společenství je možná pouze uznáním primátu Boží milosti. Pokud chybí osobní a komunitní duchovní hloubka, synodalita je snížena na organizační prostředek. Jsme voláni nejen k tomu, abychom převáděli do komunitních procesů plody osobní duchovní zkušenosti, ale abychom hlouběji zakoušeli, jak se uskutečňování nového přikázání vzájemné lásky stává místem a podobou setkání s Bohem. V tomto smyslu synodální perspektiva, čerpajíc z bohatého duchovního dědictví Tradice, přispívá k obnově podob vzájemné lásky: modlitba otevřená spoluúčasti, společně prožívané rozlišování, misijní energie rodící se ze sdílení a vyzářující jako služba.

45. Konverzace v Duchu je nástrojem, který i přes svá omezení přináší ovoce, neboť umožňuje naslouchat a rozlišovat, „co říká Duch církevním obcím“ (Zj 2,7). Rozvíjení metody této konverzace vzbuzuje radost, údiv a vděčnost a je zakoušena jako cesta obnovy proměňující jednotlivce, skupiny i celou církev. Slovo „konverzace“ vyjadřuje něco víc než pouhý dialog; harmonicky propojuje myšlení a cítění a vytváří společný životní prostor. Proto můžeme říci, že v konverzaci jde o konverzi. Jedná se o antropologickou danost nacházející se u různých národů a kultur, jež pojí praxe solidárního setkávání ke společné diskusi a rozhodování v otázkách životně důležitých pro společenství. Boží milost dovršuje tuto lidskou zkušenost. Konverzovat „v Duchu“

⁵⁴ Srov. SVATÝ BASIL VELIKÝ, *In Psalmum XXIX*, 1 (PG 29, s. 307); *De Spiritu Sancto*, XVI, 38 (PG 32, s. 137B).

⁵⁵ FRANTIŠEK, *Proslov v průběhu 1. generální kongregace druhého zasedání XVI. řádného shromáždění Synody biskupů* (2. října 2024).

znamena prožívat zkušenost sdílení ve světle víry a hledání Boží vůle v evangelijní atmosféře, v níž může Duch Svatý dát zaznít svému nezaměnitelnému hlasu.

46. Ve všech fázích synodálního procesu zaznívala potřeba uzdravení, smíření a obnovy důvěry v církvi, zejména po množství skandálů souvisejících s nejrůznějšími formami zneužívání, a také ve společnosti. Církev je povolána k tomu, aby do centra svého života a služby postavila skutečnost, že jsme si v Kristu, na základě křtu, navzájem svěřeni jedni druhým. Uznání této hluboké pravdy se stává posvátnou povinností, která nám umožňuje uznat vlastní chyby a obnovit důvěru. Jít touto cestou je projevem spravedlnosti a misijním závazkem Božího lidu ve světě a také darem, o nějž musíme prosit Boha. Touha pokračovat v putování na této cestě je plodem synodální obnovy.

Synodalita jako proroctví pro dnešní svět

47. Bude-li prožíván v pokoře, může tento synodální styl z církve učinit prorocký hlas v dnešním světě. „Synodální církev je jako prapor vztyčený mezi národy (srov. Iz 11,12).“⁵⁶ Žijeme v době poznamenané stále zjevnější nerovností, rostoucím rozčarováním z tradičních forem řízení, zklamáním z fungování demokracie, rostoucími autokratickými a diktátorskými tendencemi, dominancí tržního modelu bez ohledu na zranitelnost lidí a celého stvoření. Pokušením může být řešit konflikty spíše silou než dialogem. Autentické synodální jednání umožňuje křesťanům být kritickým a prorockým hlasem vůči převládajícímu myšlení a nabízí tak jedinečný příspěvek k hledání odpovědí na mnohé výzvy, kterým čelí současné společnosti, a k budování společného dobra.

48. Synodální způsob prožívání vztahů je svědectvím pro svět. Odpovídá na lidskou potřebu být přijat a cítit se uznán v konkrétním společenství. Je výzvou proti rostoucí izolaci lidí a kulturnímu individualismu, který často přejímala i církev. Vyzývá nás ke vzájemné péči, vzájemným vztahům a spoluzodpovědnosti za společné dobro. Stejně tak je výzvou i přehnanému sociálnímu komunitarismu, který lidi dusí a neumožňuje jim být subjekty vlastního rozvoje. Ochota naslouchat všem, zejména chudým, je v příkrém protikladu vůči světu, v němž koncentrace moci vede k zanedbávání chudých, opomíjených, menšin a planety Země, našeho společného domova. Synodalita a integrální ekologie předpokládají perspektivu vztahů a zdůrazňují nutnost péče o vazby. Proto na sebe vzájemně odkazují a vzájemně se doplňují ve způsobu poslání církve v současném světě.

⁵⁶ FRANTIŠEK, *Proslav u příležitosti připomínky 50. výročí od založení Synody biskupů* (17. října 2015), in *AAS* 107 (2015), s. 1144.

Část II - Společně na jedné lodi

Konverze vztahů

Byli pohromadě Šimon Petr, Tomáš zvaný Blíženec, Natanael z galilejské Kány, synové Zebedeovi a ještě jiní dva z jeho učedníků. Šimon Petr jim řekl: „Půjdu lovit ryby.“ Odpověděli mu: „I my půjdeme s tebou.“ (Jan 21,2–3)

49. Tiberiadské jezero je místem, kde vše začalo. Petr, Ondřej, Jakub a Jan opustili loď a sítě a vydali se za Ježíšem. Po Velikonocích se od tohoto jezera znovu vydávají na cestu. V noci na břehu zaznívá jejich dialog: „Půjdu lovit ryby.“ „I my půjdeme s tebou.“ Tak začalo také synodální putování. Vyslechli jsme pozvání Petrova nástupce a přijali jsme je, vydali jsme se na cestu s ním a za ním. Společně jsme se modlili, přemýšleli, namáhali se a vedli dialog. Především jsme však zakusili, že tím, co oživuje církev a vdechuje život jejím strukturám, jsou vztahy. Misijní synodální církev potřebuje obnovit toto obojí.

Nová podoba vztahů

50. V průběhu celého synodálního putování a na všech místech země se objevilo volání po církvi, která by byla schopna více žít vztahy; vztah s Bohem, vztahy mezi muži a ženami, v rodinách, v komunitách, mezi všemi křesťany, mezi jednotlivými sociálními skupinami, mezi náboženstvími i vztah se stvořením. Mnozí vyjadřovali překvapení nad tím, že byli dotazováni v konzultaci, a tak projevovali radost z toho, že mohou vyjádřit svůj hlas ve společenství. Nechyběly ani hlasy, které sdílely vlastní bolest z pocitu vyloučení nebo odsouzení z důvodu své manželské situace, kvůli své identitě či sexualitě. Touha po autentičtějším a smysluplnějším vztazích nevyjadřuje pouze snahu patřit do kompaktní skupiny, ale odpovídá hlubokému vědomí víry, totiž že kvalita vztahů ve společenství po vzoru evangelia je rozhodující pro svědectví, které může Boží lid vydávat v dějinách. „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem“ (Jan 13,35). Nejvýmluvnějším znamením působení Ducha Svatého ve společenství učedníků jsou vztahy obnovené milostí a přijetí nejposlednějších, jak nás učí Ježíš. Stát se synodální církví proto vyžaduje opravdovou konverzi vztahů. Stále znovu se musíme z evangelia učit, že naše péče o vztahy není pouhou strategií nebo nástrojem pro vyšší organizační efektivitu církve, nýbrž podobou, jíž se Bůh Otec zjevil v Ježíši a v Duchu. Kdykoliv i přes naši křehkost nechávají naše vztahy zazářit Kristovu milost, Otcovu lásku a společenství Ducha, tehdy vyznáváme svým životem víru v Boha Trojici.

51. Právě v evangeliích musíme hledat cestu k obrácení, které se od nás vyžaduje, a přijímat za své Ježíšovo jednání. Evangelia nám Ježíše představují v „naslouchání lidem, kteří

k němu přicházejí po cestách Svaté země⁵⁷. Ať šlo o muže nebo ženy, Židy nebo pohany, učitele Zákona nebo celníky, spravedlivé nebo hříšníky, žebráky, slepce, malomocné nebo nemocné, Ježíš nikoho neposílá pryč bez toho, aby se zastavil a naslouchal a s daným člověkem navázal dialog. Kristus tak odkryl Otcovu tvář tím, že se s každým člověkem setkává tam, kde se nachází životní příběh a svoboda člověka. Z naslouchání potřebám a víře lidí, s nimiž se setkává, vyplývají slova a gesta, která obnovují jejich životy a otevírají cestu k uzdravení vztahů. Ježíš je Mesiáš, který „hluchým dává sluch i němým řeč“ (Mk 7,37). Nás, své učedníky, vybízí, abychom jednali stejně, a milostí Ducha Svatého nám dává schopnost jednat a přetvářet naše srdce podle srdce jeho. Jen „srdce umožňuje autentické pouto, protože vztah, který není budován srdcem, není schopen překonat roztržičnost individualismu“⁵⁸. Kdykoliv nasloucháme svým bratrům a sestrám, podílíme se na vycházení Boha v Ježíši Kristu vstříc každému z nich.

52. Potřeba konverze našich vztahů se neodmyslitelně týká vztahů mezi muži a ženami. Vztahová dynamika je vepsána do nás jako stvořených bytostí. Rozdílnost pohlaví je základem lidské vztahovosti. „Bůh stvořil člověka jako svůj obraz, jak obraz Boží ho stvořil, stvořil je jako muže a ženu“ (Gn 1,27). V Božím plánu se však tato původní odlišnost neprojevuje nerovností mezi mužem a ženou. V novém stvoření je tato odlišnost chápána ve světle křestní důstojnosti: „Vy všichni, pokřtění v Krista, oblékli jste se v Krista: už není Žid anebo Řek, už není otrok anebo člověk svobodný, už není muž anebo žena; všichni jste jeden v Kristu Ježíši“ (Gal 3,27–28). Jako křesťané jsme povoláni přijmout a respektovat tuto odlišnost, která je Božím darem a zdrojem života, a to různými způsoby a v různých situacích, v nichž se projevuje. Kdykoliv se snažíme žít ve vztazích respektujících rovnou důstojnost a vzájemnost mezi muži a ženami, vydáváme svědectví evangeliu. Opakující se projevy bolesti a utrpení mnoha laických i zasvěcených žen ze všech regionů a kontinentů během synodálního procesu ukazují, jak často selháváme v uskutečnění této vize.

Pluralita kontextů

53. Výzva k obnově vztahů v Pánu Ježíši se ozývá v rozmanitosti prostředí, v nichž jeho učedníci žijí a vykonávají poslání církve. Každý z těchto kontextů má své specifické bohatství, s nímž je třeba počítat, což souvisí s rozmanitostí kultur. Všechny tyto kontexty však nesou známky narušené povahy mezilidských vztahů, což je v rozporu s poselstvím evangelia. V průběhu dějin se vztahová uzavřenost utvrdila ve skutečné struktury hříchu,⁵⁹ ovlivňující způsob lidského myšlení a jednání a vytvářející bariéry a budící obavy. Těm je třeba čelit a překonat je, abychom se vydali na cestu konverze vztahů.

54. V těchto strukturách hříchu spočívá zlo sužující náš svět, počínaje válkami, ozbrojenými konflikty a iluzí, že spravedlivého míru lze dosáhnout silou zbraní. Stejně

⁵⁷ DKE, čl. 11.

⁵⁸ DN, čl. 17.

⁵⁹ Srov. SRS, čl. 36.

destruktivní je i přesvědčení, že veškeré stvoření, dokonce i sami lidé, mohou být libovolně využíváni pro zisk. Důsledkem toho jsou četné bariéry rozdělující lidi, dokonce i v křesťanských společnostech, a limitované možnosti jedněch ve srovnání s druhými, jako jsou nerovnosti mezi muži a ženami, rasismus, kastovní členění, diskriminace lidí s postižením, porušování práv různých menšin, neochota přijímat migranty. Dokonce i vztah k planetě Zemi, naší sestře a matce,⁶⁰ nese známky rozkolu ohrožujícího životy nesčíslného množství lidských společností, zejména v nejchudších regionech, ne-li přímo celých národů a snad i celého lidstva. Nejradikálnějším a nejdramatičtějším odmítnutím je odmítnutí samotného lidského života vedoucí k zavrnutí života nenarozených dětí a starých lidí.

55. Mnohé zlo, sužující náš svět, se projevuje také v církvi. Rozmanité a tragické podoby krize zneužívání přinesly nevýslovné a dlouhotrvající utrpení obětem těchto útoků, jejich blízkým i celým společnostem. Je třeba, aby církve zvláště pozorně a citlivě naslouchala hlasům obětí a pozůstalým těchto obětí sexuálního, duchovního, ekonomického, institucionálního, mocenského zneužívání a zneužívání svědomí ze strany kléru či osob v církevních strukturách. Naslouchání je tak základním prvkem na cestě k uzdravení, pokání, spravedlnosti a smíření. V situaci doby zažívající globální krizi důvěry a podněcující lidi k životu v nedůvěře a podezíravosti musí církve uznat své vlastní nedostatky, pokorně prosit o odpuštění, pečovat o oběti, zavést preventivní nástroje a v Pánu usilovat o obnovení vzájemné důvěry.

56. Naslouchání vyloučeným a opomíjeným posiluje naše vědomí, že je součástí poslání církve brát na sebe břemeno těchto zraněných vztahů, aby je Pán, Dárce života, mohl uzdravit. Jen tak může být církve „jakoby svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva“.⁶¹ Otevřenost světu nám zároveň umožňuje objevit, že na každém místě planety, v každé kultuře a v každé lidské skupině Duch zasel semena evangelia. Tato semena přinášejí své plody ve schopnosti žít zdravé vztahy, rozvíjet vzájemnou důvěru a odpuštění, překonávat strach z odlišnosti. Podněcují také život ve společnostech otevřených přijetí druhých, podporují ekonomiku pozornou k lidem a k planetě Zemi a přinášejí usmíření konfliktů. Historie nám předala dědictví konfliktů motivovaných náboženskou příslušností a podkopávajících samotnou důvěryhodnost těchto náboženství. Mnoho utrpení bylo způsobeno skandálem rozdělení křesťanských společností, nepřátelstvím mezi bratřími a sestrami, kteří přijali stejný křest. Obnovená zkušenost ekumenického zápalu doprovázející synodální putování je jedním ze znamení konverze vztahů, které posiluje naději.

Charismata, povolání a služby pro poslání církve

57. Křesťané, ať už osobně, nebo jako součást společností, jsou povoláni k tomu, aby přinášeli plody darů, které jim Duch Svatý uděluje ke svědectví a hlásání evangelia. „Dary jsou sice rozmanité, ale je pouze jeden Duch. A jsou rozličné služby, ale je pouze jeden Pán. A jsou

⁶⁰ Srov. LS, čl. 1.

⁶¹ LG, čl. 1.

různé mimořádné síly, ale je pouze jeden Bůh. On to všechno ve všech působí. Ty projevy Ducha jsou však dány každému k tomu, aby mohl být užitečný“ (1 Kor 12,4–7). V křesťanském společenství jsou všichni pokřtění bohatí na dary, o něž se mohou dělit, každý dle svého povolání a stavu. Rozmanitá povolání v církvi jsou ve skutečnosti mnohonásobným a zřetelným vyjádřením jediného křestního povolání ke svatosti a poslání. Rozmanitost charismat, která má svůj původ ve svobodě Ducha Svatého, směřuje k jednotě církevního těla Kristova⁶² a k poslání na různých místech a v různých kulturách.⁶³ Tyto dary nejsou výlučným vlastnictvím těch, kdo je přijímají a uplatňují, ani nemohou být důvodem k tomu, aby si je jedinci nárokovali pro sebe nebo pro určitou skupinu. Na základě přiměřené pastorační péče o povolání jsou darem přispívajícím jak k životu křesťanského společenství, tak k rozvoji společnosti v jejích rozmanitých dimenzích.

58. Každý pokřtěný odpovídá na požadavky poslání v prostředí, v němž žije a pracuje, podle vlastních možností a schopností, a tak prokazuje svobodu Ducha, který mu uděluje dary. Díky této dynamice v Duchu může Boží lid nasloucháním konkrétní realitě objevovat nové oblasti služby a nové způsoby naplňování svého poslání. Křesťané, kteří v různých situacích – v rodině a v jiných životních stavech, na pracovišti a v profesích, v občanské či politické, sociální nebo ekologické angažovanosti, při rozvíjení kultury inspirované evangeliem, stejně jako při evangelizaci kultury digitálního prostředí – kráčeji po cestách světa a ve svém prostředí hlásají evangelium, jsou podporováni dary Ducha.

59. Pokřtění tak žádají, aby je církev nenechávala samotné, ale aby se cítili být poslání a podporováni ve svém poslání. Chtějí být syceni pokrmem Božího slova a eucharistií a také bratrskými svazky společenství. Chtějí, aby byl jejich závazek uznán takový, jakým je, totiž posláním církve na základě evangelia, nikoliv soukromou volbou. Žádají také, aby církevní společenství doprovázelo ty, kteří byli jejich svědectvím přitazeni k evangeliu. V synodální misijní církvi budou společenství pod vedením svých pastýřů schopna vysílat a podporovat ty, které vysílá. Vlastní poslání tedy budou vnímat především jako službu poslání, kterou křesťané vykonávají ve společnosti, v rodinném a pracovním životě, aniž by se soustředili výhradně na činnosti, které se odehrávají uvnitř jejich vlastních společenství a na potřeby těchto společenství.

60. Na základě křtu mají muži a ženy v Božím lidu stejnou důstojnost. Přesto však ženy nadále narážejí na překážky, které jim brání v dosažení plnějšího uznání jejich charismat, jejich povolání a místa v různých oblastech života církve, a to na úkor služby společnému poslání. Písmo dosvědčuje významnou roli mnoha žen v dějinách spásy. Jedné z nich, Marii Magdalské, byl svěřen úkol prvního zvěstování vzkříšení. O Letnicích byla ve večeradle přítomna Maria, Matka Boží, spolu s mnoha dalšími ženami, které následovaly Pána. Je důležité, aby úryvky Písma, připomínající tyto události, našly v liturgických lekcionářích odpovídající místo. Některé klíčové momenty v dějinách církve potvrzují zásadní přínos žen pohnutých Duchem Svatým. Ženy tvoří většinu návštěvníků kostela a často jsou prvními svědky víry v rodinách. Jsou aktivní v životě

⁶² Srov. LG, čl. 32.

⁶³ Srov. LG, čl. 12.

malých křesťanských společenství a farností, vedou školy, nemocnice a útulky, vedou iniciativy za smíření a podporu lidské důstojnosti a sociální spravedlnosti. Ženy přispívají k teologickému bádání a jsou zastoupeny v odpovědných pozicích v církevních institucích, v diecézních kuriích a v Římské kurii. Ženy jsou přítomny ve vedoucích pozicích či jako vedoucí církevních společenství. Toto shromáždění proto vybízí k plnému uplatnění všech možností, které jsou již v současném kanonickém právu stanoveny v souvislosti s rolí žen, zejména tam, kde tyto možnosti nejsou dosud naplněny. Neexistuje žádný důvod, proč by ženy nemohly zastávat vedoucí role v církvi. Co pochází od Ducha Svatého, nelze zastavit. Otevřenou zůstává také otázka přístupu žen k jáhenské službě a v tomto směru je třeba dalšího rozlišování. Shromáždění také vyzývá k tomu, aby byla věnována větší pozornost jazyku a obrazům používaným při kázání, vyučování, katechezi a redakci oficiálních církevních dokumentů, aby byl věnován větší prostor přínosu světic, teoložek a mystiček.

61. V křesťanském společenství je třeba věnovat zvláštní pozornost dětem. Je zapotřebí je nejen doprovázet na cestě dospívání, ale také být pozornými k tomu, co mohou společenství věřících děti dát. Ve chvíli, kdy mezi sebou apoštolové diskutují o tom, kdo je největší, Ježíš staví do centra pozornosti dítě a představuje jej jako kritérium pro vstup do Království (srov. Mk 9,33–37). Církev nemůže být synodální bez přispění dětí, nositelů misijního potenciálu, který je třeba umět ocenit. Jejich hlas je pro společenství nezbytný. Musíme mu proto naslouchat a zavázat se, aby mu naslouchali všichni ve společnosti, zejména nositelé politické a edukační zodpovědnosti. Společnost, která neumí přijímat děti a starat se o ně, je společností nemocnou. Utrpení, které mnohé děti zažívají v důsledku válek, chudoby a zanedbávání, zneužívání a obchodování s dětmi, je pohoršením, jež volá po odvaze odsoudit toto utrpení a rázně se zavázat k solidaritě.

62. Také mladí lidé mohou přispět k synodální obnově církve. Jsou totiž zvláště citliví na hodnoty bratrství a sdílení a současně odmítají paternalistické nebo autoritářské postoje. Někdy se jejich postoj k církvi může jevit jako kritika, ale často má pozitivní podobu osobního závazku k přátelskému společenství, které se angažuje v boji proti sociální nespravedlnosti a v péči o společný domov. Požadavek „kráčet společně v každodenním životě“, který mladí lidé předložili na synodě věnované jim v roce 2018, přesně odpovídá vizi synodální církve. Proto je nezbytné poskytnout jim starostlivé a trpělivé doprovázení. Zejména jde o návrh, který vznikl díky jejich přispění, na „hlubokou zkušenost rozlišování povolání“, která zahrnuje bratrský život sdílený s dospělými vychovateli, apoštolský závazek žít společně ve službě těm, kteří to nejvíce potřebují, nabídka spirituality zakořeněná v modlitbě a svátostném životě.⁶⁴

63. Při podpoře misijní spoluzodpovědnosti všech pokřtěných uznáváme schopnosti apoštolátu osob s postižením, které se cítí být povolány a poslány jako aktivní subjekty evangelizace. Chceme uznat přínos plynoucí z nesmírného bohatství lidskosti, jež tyto osoby

⁶⁴ GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT SYNODY BISKUPŮ, *Závěrečný dokument XV. řádného všeobecného shromáždění Synody biskupů „Mladí, víra a rozlišování povolání“* (5. listopadu 2018), čl. 161. Český text dokumentu: https://biskupstviplzen.blob.core.windows.net/cms/UserFiles/Závěrečný%20dokument%20synody_final.pdf [16. 12. 2024].

přinášejí. Oceňujeme jejich zkušenost utrpení, marginalizace, diskriminace, kterou někdy trpí i v samotném křesťanském společenství kvůli paternalistickým projevům soucitu. Abychom podpořili jejich účast na životě a poslání církve, navrhujeme vytvořit církevní centrum zabývající se zdravotními postiženími.

64. Mezi povoláními, které obohacují církev, vyniká povolání manželů. Druhý vatikánský koncil učí, že manželé „mají v Božím lidu vlastní dar, který odpovídá jejich způsobu života a stavu“.⁶⁵ Svátost manželství uděluje zvláštní poslání, které se týká zároveň života rodiny, budování církve a závazku ve společnosti. Zejména v posledních letech roste vědomí, že rodiny jsou aktéry, a nikoliv pouze příjemci pastorační práce zaměřené na rodinu. Proto je zapotřebí, aby se rodiny také s pomocí církevních institucí, zaměřených na výchovu dětí a mládeže, setkávaly a tvořily sítě vztahů. Shromáždění znovu vyjadřuje svou blízkost a podporu těm, kdo zůstali samotní z důvodu věrnosti Tradici a církevnímu učení o manželství a sexuální etice, v nichž rozpoznávají zdroj života.

65. V průběhu staletí se z duchovních darů zrodily také různé formy zasvěceného života. Již od svých počátků církev uznávala působení Ducha v životě těch mužů a žen, kteří se rozhodli následovat Krista na cestě evangelijních rad zasvěcením se službě Bohu v kontemplaci a rozmanitých podobách služby. Zasvěcený život burcuje církev a společnost svým prorockým hlasem. Díky svým staletým zkušenostem řeholní rodiny dozrály k tomu, co nyní oceňují jako praxi synodálního života a komunitního rozlišování, a také se naučily propojit dary jednotlivců se společným posláním. Řeholní řády a kongregace, společnosti apoštolského života, sekulární instituty, stejně tak i sdružení, hnutí a nová společenství mají zvláštní přínos pro růst synodality v církvi. Mnohá společenství zasvěceného života jsou dnes laboratoří interkulturality, která představuje prorockví pro církev a svět. Synodalita zároveň vybízí – a někdy i vyzývá – pastýře místních církví, jakož i osoby zodpovědné za zasvěcený život a církevní sdružení k posílení vztahů, aby oživilí výměnu darů ve službě společnému poslání.

66. Misie se týká všech pokřtěných. Prvním úkolem laiků a laiček je proniknout do přítomné reality a proměnit ji duchem evangelia.⁶⁶ Synodální proces, podpořený podnětem papeže Františka,⁶⁷ vybídl místní církve, aby tvořivým a odvážným způsobem reagovaly na potřeby misie, aby rozlišovaly mezi charismaty ta, která je vhodné ustanovit jako konkrétní služby, a tak byly místní církve vybaveny vhodnými kritérii, nástroji a postupy. Ne všechna charismata nutně musí přijmout podobu služby, ani není třeba, aby všichni pokřtění přijali určitou službu nebo aby všechny služby přijaly formu ustanovení. K tomu, aby se mohlo charisma stát službou, je nutné, aby společenství rozpoznalo skutečnou pastorační potřebu takové služby, a to skrze rozlišování pastýře a společenství místní církve. Výsledkem tohoto procesu je rozhodnutí příslušné autority. Synodální misijní církev vede k podpoře různých laických služeb, k jejichž ustanovení není

⁶⁵ LG, čl. 11.

⁶⁶ Srov. LG, čl. 31 a 33; AG, čl. 5–7.

⁶⁷ Srov. FRANTIŠEK, Apoštolský list daný motu proprio *Spiritus Domini* (10. ledna 2021). Český text in *ACTA ČBK* 16 (2021), s. 19–20.

zapotřebí svátosti svěcení, a to nejen na poli liturgického života církve. Lze je ustanovit, nebo nikoliv. Je třeba také uvažovat o tom, jak svěřovat laické služby v souvislosti s mobilitou osob, čímž dojde k vyjasnění času a místa výkonu těchto služeb.

67. Mezi mnoha církevními službami shromáždění ocenilo přínos jednotlivých teologických disciplín k porozumění víře a rozlišování. Teologové a teoložky pomáhají Božím lidu rozvíjet chápání skutečnosti osvětlené Zjevením a formulovat vhodné odpovědi a odpovídající jazyk pro poslání církve. V synodální a misijní církvi je „charisma teologie [...] povoláno ke specifické službě [...]. Spolu se zkušeností víry a nazíráním pravdy ze strany věřícího lidu i s hlásáním pastýřů přispívá ke stále hlubšímu pronikání do hlubin evangelia“. Navíc „Jako každé jiné křesťanské povolání rovněž služba teologů kromě toho, že má osobní charakter, vykazuje zároveň komunitní a kolegiální ráz“,⁶⁸ zvláště pokud je vykonávána na základě svěřeného kanonického poslání v podobě výuky na akademických církevních institucích. V církvi „synodalita tudíž zavazuje teology k tomu, aby teologii pěstovali synodální formou, pročež by měli pěstovat schopnost naslouchat, vést dialog, rozlišovat a zpracovávat mnoho různých naléhavých úkolů i přínosů“.⁶⁹ V tomto ohledu je naléhavě nutné prostřednictvím vhodných institucionálních platform podporovat dialog mezi pastýři a těmi, kdo rozvíjejí teologické bádání. Shromáždění vybízí teologické instituce, aby pokračovaly v bádání zaměřeném na objasnění a prohloubení významu synodality a na doprovázení formace Božího lidu v místních církvích.

Služebné kněžství ve službě harmonii

68. Stejně jako všechny služby v církvi je určena služba biskupů, kněží a jáhnů k hlásání evangelia a budování církevního společenství. Druhý vatikánský koncil připomenul, že Bohem ustanovenou službu „vykonávají na různých stupních kněžství ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny“.⁷⁰ V této souvislosti Druhý vatikánský koncil potvrdil svátostný ráz biskupské služby,⁷¹ obnovil sborovou povahu nositelů služebného kněžství⁷² a připravil půdu pro obnovení služby trvalého jáhenství v latinské církvi.⁷³

Služba biskupa: integrovat dary Ducha v jednotu

69. Úkolem biskupa je předsedat místní církvi jako viditelný základ jednoty v místní církvi a pouto společenství se všemi církvemi. Koncilní tvrzení, že se „biskupským svěcením uděluje plnost svátosti kněžství“,⁷⁴ nám umožňuje chápat identitu biskupa v síti svátostných vztahů

⁶⁸ MTK, čl. 75.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ LG, čl. 28.

⁷¹ Srov. LG, čl. 21.

⁷² Srov. LG, čl. 28.

⁷³ Srov. LG, čl. 29.

⁷⁴ LG, čl. 21.

s Kristem a s „částí Božího lidu“,⁷⁵ která mu byla svěřena a které je povolán sloužit ve jménu Krista, Dobrého pastýře. Kdo je vysvěcen na biskupa, nestojí před oprávněními a úkoly osamocen. Spíše dostává milost a úkol rozpoznávat, rozlišovat a sjednocovat dary, které Duch Svátý vylévá na jednotlivce a společenství, přičemž pracuje ve svátostném svazku s kněžími a jáhny, kteří jsou s ním v místní církvi spoluzodpovědní za službu vyplývající ze služebného kněžství. V této své službě si biskup uvědomuje, co je pro jeho poslání nejvlastnější a jedinečné v kontextu podpory společenství církví.

70. Služba biskupa je službou ve společenství, se společenstvím a pro společenství⁷⁶ uskutečňující se hlásáním Slova, předsedáním eucharistickému slavení a ostatním svátostem. Proto si synodální shromáždění přeje, aby měl Boží lid větší slovo v procesu výběru biskupů. Shromáždění také doporučuje, aby se biskupské svěcení konalo v diecézi, pro niž je daný biskup určen jako pastýř, a nikoliv v diecézi původu, jak tomu často bývá. Doporučuje také, aby hlavní světitelé byli vybíráni z řad biskupů dané církevní provincie, pokud možno včetně metropolit. Tak bude lépe zjevné, že ten, kdo se stává biskupem, uzavírá pouto s církví, pro kterou je určen, a veřejně před ní přebírá závazky své služby. Stejně tak je důležité, aby zejména při pastoračních návštěvách mohl biskup trávit čas s věřícími v naslouchání s výhledem pro své budoucí rozlišování. To bude ku prospěchu všech v prožívání církve jako Boží rodiny. Jako nedostatečně osvětlený se jeví vztah titulárních biskupů s místní církví, zejména v případech papežských nunciů a biskupů se službou v Římské kurii. Je vhodné, aby v této otázce došlo k dalšímu zkoumání.

71. Je třeba, aby také biskupové byli doprovázeni a podporováni ve své službě. V podpoře bratrství mezi biskupy sousedících diecézí může přijmout svoji roli biskup-metropolita. V průběhu synodálního putování se ukázala potřeba nabídnout také biskupům možnost permanentní formace zaměřené na místní kontext. Vznikla také potřeba vyjasnit roli pomocných biskupů a rozšířit úkoly, které může biskup delegovat. Mimoto je třeba také zhodnotit zkušenosti emeritních biskupů a jejich nový způsob služby Božímu lidu. Je důležité napomáhat věřícím, aby nepěstovali přílišná a nerealistická očekávání od biskupa a pamatovali, že i on je křehký bratr vystavený pokušení, jenž potřebuje pomoc jako každý jiný. Idealizovaná představa o biskupovi nenapomáhá jeho křehké službě. Naopak, ve skutečně synodální církvi ji podporuje aktivní spoluúčast celého Božího lidu na poslání.

Ve společenství s biskupem: Kněží a jáhni

72. V synodální církvi jsou kněží povoláni žít svou službu v blízkosti lidem, přijímat každého, naslouchat každému a otevírat se synodálnímu způsobu života církve. Kněží „tvoří se svým biskupem jediný kněžský sbor“⁷⁷ a spolupracují s ním při rozlišování charismat a při doprovázení a vedení místní církve, přičemž zvláštní pozornost věnují službě jednoty. Jsou povoláni žít kněžské bratrství a kráčet společně v pastorační službě. Součástí kněžského sboru jsou

⁷⁵ CD, čl. 11.

⁷⁶ Srov. LG, čl. 20.

⁷⁷ LG, čl. 28.

také kněží členové institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, kteří tento kněžský sbor obohacují jedinečností svého charismatu. Tito kněží, stejně jako ti, kteří pocházejí z východních církví *sui iuris*, ať už žijí v celibátu, nebo v manželství, kněží *fidei donum* a ti, kteří pochází z jiných národů, napomáhají místnímu kléru otevřít se obzorům celé církve. Naopak diecézní kněží pomáhají svým spolubratřím stát se součástí života konkrétní diecéze s jejími tradicemi a duchovním bohatstvím. Tímto způsobem dochází i v samotném kněžském sboru ke skutečné výměně darů s ohledem na misi. Také kněze je třeba doprovázet a podporovat, zejména v počátečních fázích jejich služby a v dobách jejich slabosti a křehkosti.

73. Jáhni, služebníci Božích tajemství a církve,⁷⁸ jsou vysvěceni „nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě“.⁷⁹ Tu vykonávají ve službě lásky, hlásání a liturgie, a tak ukazují v každé oblasti společenského a církevního života, v němž jsou přítomni, vztah mezi hlásaným evangeliem a životem v lásce a podporují v celé církvi vědomí a styl služby ve prospěch všech, zejména těch nejchudších. Jak ukazuje Tradice církve, liturgická modlitba a pastorační praxe, existuje mnoho různých funkcí jáhenské služby. Je třeba je proto specifikovat s ohledem na potřeby každé místní církve, zejména tak, aby se v synodální misijní a milosrdné církvi probouzela a udržovala pozornost všech vůči nejchudším. Jáhenská služba je pro mnoho křesťanů stále neznámá, jelikož dosud nebyla přijata ve všech oblastech světa, a to i přesto, že byla Druhým vatikánským koncilem obnovena v latinské církvi jako řádný a trvalý stupeň.⁸⁰ Učení koncilu tak bude třeba dále prohlubovat, zejména na základě dosavadní zkušenosti. Nauka koncilu a dosavadní zkušenost však již nyní nabízejí místním církvím solidní podněty k tomu, aby nedocházelo k otálení ve velkorysejším prosazování služby trvalého jáhenství a aby byla uznána jako cenný faktor v dozrávání církve, která je služebníci v následování Pána Ježíše, jenž se stal služebníkem všech. Důkladnější porozumění této službě může také napomoci lépe pochopit význam jáhenského svěcení těch, kteří směřují ke služebnému kněžství.

Spolupráce nositelů služebného kněžství v synodální církvi

74. V průběhu synodálního procesu byla několikrát vyjádřena vděčnost biskupům, kněžím a jáhnům za radost, nasazení a obětavost, s jakou vykonávají svou službu. Zazněly také obtíže, s nimiž se pastýři ve své službě setkávají, týkající se především pocitu izolace, osamělosti a také přehlacení požadavky na splnění všech úkolů. Zkušenost současné synody může napomoci biskupům, kněžím a jáhnům znovuobjevit spoluzodpovědnost při výkonu jejich služby, která vyžaduje také spolupráci s ostatními členy Božího lidu. Jasněji formulované rozdělení úkolů a zodpovědnosti, odvážnější rozlišování toho, co skutečně přináleží služebnému kněžství a co naopak může a musí být delegováno na jiné osoby, napomůže duchovně zdravějšímu a pastoračně dynamičtějšímu výkonu služebného kněžství v každém z jeho stupňů. Toto vědomí se jistě projeví v rozhodovacích procesech, jasněji otevřených synodálnímu stylu. Mimoto napomůže k překonání

⁷⁸ Srov. LG, čl. 41.

⁷⁹ LG, čl. 29.

⁸⁰ Srov. LG, čl. 29.

klerikalismu chápanému jako využívání moci ve vlastní prospěch a pokřívování církevní autority, která je ve službě Božímu lidu. Tento klerikalismus se projevuje zejména zneužíváním v oblasti sexuální, ekonomické, v oblasti lidského svědomí a zneužívání moci ze strany služebníků církve. „Bez ohledu na to, zda ho prosazují sami kněží anebo laici, působí klerikalismus v těle církve rozštěpení, a to je živnou půdou pro mnohá zla, která dnes odsuzujeme.“⁸¹

Společně v poslání církve

75. V reakci na potřeby společenství a misie v průběhu dějin v církvi vznikly služby odlišné od služebního kněžství. Tyto služby jsou formou přijetí charismat, když jsou veřejně uznána společenstvím a těmi, kdo jsou zodpovědní za jeho vedení. Touto cestou jsou tyto služby nabídnuty ve prospěch poslání církve. Některé z nich jsou konkrétněji zaměřeny na službu křesťanské komunitě. Zvláštní význam mají ustanovené trvalé služby udělované biskupem zvláštním obřadem, a to po náležitém rozlišování a formaci kandidátů. Nejedná se o pouhý mandát nebo pověření k úkolům. Udělení služby je svátostinou přetvářející jedince a určující jeho způsob účasti na životě a poslání církve. V latinské církvi se jedná o službu lektorů a akolytů⁸² a katechistů.⁸³ Podmínky a způsob výkonu těchto služeb musí být určeny pověřením vycházejícím od příslušné autority. Biskupské konference stanovují jak podmínky, které musí kandidáti či kandidátky splňovat, tak i připravují formační cykly pro přístup k těmto službám.

76. Vedle ustanovených služeb existují také další služby, které nespočívají na liturgickém ustanovení, ale jsou vykonávány permanentním způsobem na základě pověření příslušnou autoritou. Těmito jsou například služba koordinace malého církevního společenství, vedení společné modlitby, organizování charitativních akcí atd., připouštějící velkou rozmanitost v závislosti na situaci místního společenství. Příkladem těchto služeb jsou katechisté, kteří v mnoha oblastech Afriky odedávna vedou církevní společenství žijící bez kněží. Byť v tomto případě není předepsán žádný obřad ustanovení, je vhodné, aby svěření této služby proběhlo veřejně před daným církevním společenstvím, a tak došlo k účinnému uznání tohoto pověření. Existují také mimořádné služby, jako je mimořádná služba rozdatelů eucharistie, služba předsedání nedělní liturgii v nepřítomnosti kněze, udělování některých svátostí a jiné. Latinské i východní kanonické právo stanoví, že v určitých případech mohou být mimořádnými služebníky křtu také laičtí věřící, muži nebo ženy. Podle latinského kanonického práva může biskup (s povolením Svatého stolce) pověřit asistenci při uzavírání manželství laické věřící, muže nebo ženy. Na základě potřeby je třeba v místních podmínkách zvážit možnost rozšíření a ustálení těchto možností pro výkon služby laickými věřícími. Nakonec existují také spontánní služby, které

⁸¹ FRANTIŠEK, *List Božímu lidu* (20. srpna 2018), čl. 2, in *ACTA ČBK* 13 (2018), s. 66.

⁸² Srov. FRANTIŠEK, Apoštolský list daný motu proprio *Spiritus Domini* (10. ledna 2021), in *ACTA ČBK* 16 (2021), s. 19–20.

⁸³ Srov. FRANTIŠEK, Apoštolský list daný motu proprio *Antiquum ministerium* (10. května 2021), in *ACTA ČBK* 16 (2021), s. 26–32.

nepotřebují žádné další podmínky ani výslovné uznání. Ukazují, že všichni věřící se různými způsoby podílejí na poslání církve prostřednictvím svých darů a charismat.

77. Věřícím laikům, mužům i ženám, je třeba nabídnout více příležitostí ke spoluúčasti, a to i zkoumáním dalších forem služby a služby odpovídající pastoračním potřebám naší doby, v duchu spolupráce a diferencované spoluodpovědnosti. Ze synodálního procesu vyplývají některé konkrétní potřeby, na něž je třeba reagovat odpovídajícím způsobem, s ohledem na místní situaci:

- a) širší účast laických mužů a žen na procesech rozlišování v církvi a ve všech fázích rozhodovacích procesů (proces přípravy a rozhodování);
- b) širší přístup laických mužů a žen k zodpovědným funkcím v diecézích a církevních institucích, včetně seminářů, institutů a teologických fakult, v souladu s platnými předpisy;
- c) větší uznání a podpora života a charismat zasvěcených mužů a žen a jejich začlenění do funkcí souvisejících se zodpovědností v církvi;
- d) zvýšení počtu kvalifikovaných laických mužů a žen jako soudců v kanonických procesech;
- e) účinné uznání důstojnosti a respektování práv těch, kdo pracují jako zaměstnanci církve a jejích institucí.

78. Synodální proces obnovil vědomí toho, že naslouchání je nezbytnou součástí všech aspektů života církve, a to jak udělování svátostí, zejména svátosti smíření, tak i katecheze, formace a pastoračního doprovázení. V rámci tohoto vědomí shromáždění věnovalo pozornost návrhu na zřízení služby naslouchání a doprovázení, přičemž poukázalo na různé perspektivy této služby. Někteří se vyslovili ve prospěch této služby, neboť by byla prorockým způsobem, jak zdůraznit význam naslouchání a doprovázení v komunitě. Jiní zdůraznili, že naslouchání a doprovázení je úkolem všech pokřtěných, aniž by bylo třeba tuto specifickou službu ustanovovat. Další podtrhli potřebu dalšího studia této otázky, například vztahu mezi touto eventuální službou a duchovním doprovázením, pastoračním poradenstvím (*pastoral counseling*) a slavením svátosti smíření. Objevil se také návrh, aby případná služba naslouchání a doprovázení byla zaměřena zejména na přijímání osob na okraji církevního společenství, těch, kteří se vrací do církve poté, co se vzdálili, nebo těch, kteří hledají pravdu a chtějí, aby jim někdo pomohl setkat se s Pánem. V tomto ohledu je tedy i nadále zapotřebí dalšího rozlišování. Místa, kde se zřízení této služby jeví jako nejvíce potřebné, se mohou pokusit prozkoumat možné přístupy, na nichž by se dalo založit rozlišování ve prospěch této služby.

Část III – „Hod’te síť“

Konverze procesů

Ježíš se jich zeptal: „Dítky, nemáte něco k jídlu?“ Odpověděli mu: „Nemáme.“

On jim řekl: „Hod'te síť na pravou stranu lodi, a najdete.“ Hodili ji tedy, a nemohli ji už ani utáhnout pro množství ryb. (Jan 21,5–6)

79. Rybolov nepřinesl úlovek a nastal čas vrátit se na břeh. V tu chvíli se ozývá hlas, důvěryhodný hlas, který vyzývá učedníky k něčemu, co by sami neudělali, a tak poukazuje na možnost, kterou jejich oči a mysl nedokázaly vnímat: „Hod'te síť na pravou stranu lodi, a najdete.“ V průběhu synodálního procesu jsme se snažili tomuto hlasu naslouchat a přijmout, co nám říká. V modlitbě a v bratrském dialogu jsme poznali, že církevní rozlišování, péče o rozhodovací procesy a závazek k vykazatelnosti jednání a vyhodnocení výsledků našich rozhodnutí jsou postupy, kterými odpovídáme na Slovo, jež ukazuje cestu našeho poslání.

80. Tyto tři postupy jsou úzce propojeny. Rozhodovací procesy potřebují církevní rozlišování, které vyžaduje naslouchání v atmosféře důvěry podporované transparentností a vykazatelností. Důvěra musí být vzájemná. Ti, kdo rozhodují, musí být schopni důvěřovat Božímu lidu a naslouchat mu, a naopak Boží lid musí být schopen důvěřovat těm, kdo v církvi vykonává autoritu. Celkově tato vize podtrhuje, že každý z těchto postupů závisí na ostatních a je podporuje, čímž slouží schopnosti církve plnit své poslání. Zapojení se do rozhodovacích procesů, které jsou závislé na církevním rozlišování, a přijetí kultury transparentnosti, vykazatelnosti a vyhodnocení výsledků vyžaduje odpovídající formaci, která není jen technického rázu, ale je schopna zkoumat teologické, biblické a duchovní základy takového jednání. Všichni pokřtění potřebují tuto formaci ke svědectví, k misii, svatosti a službě, která zdůrazňuje spoluzodpovědnost. Zvláštní podoby nabývá u těch, kdo zaujímají odpovědná místa anebo jsou ve službě církevního rozlišování.

Církevní rozlišování ve službě poslání

81. Pro podporu vztahů oživujících a orientujících poslání církve je prioritní potřebou uplatňovat evangelijní moudrost, která umožnila apoštolské obci v Jeruzalémě zpečetit výsledek prvního synodálního jednání slovy: „Rozhodl totiž Duch Svatý i my“ (Sk 15,28). Jde o rozlišování, které, jelikož je vykonáváno Božím lidem s ohledem na poslání, můžeme označit jako „církevní“. Duch, poslaný Otcem v Ježíšově jménu a učící všemu (srov. Jan 14,26), uvádí věřící v každé době „do celé pravdy“ (Jan 16,13). Jeho neustálou přítomností a působením „apoštolská tradice prospívá v církvi“. ⁸⁴ Vyzváním jeho světla se Boží lid, účastník Kristovy prorocké funkce, ⁸⁵ „snaží rozeznávat v událostech, potřebách a přáních, na nichž se podílí spolu s ostatními lidmi naší doby, pravé známky Boží přítomnosti nebo Božího záměru“. ⁸⁶ Toto rozlišování čerpá ze všech darů moudrosti, které Pán rozděljuje v církvi, a je zakořeněno v *sensus fidei*, který Duch Svatý uděluje všem pokřtěným. V tomto duchu musí být život synodální misijní církve přehodnocen a nově nasměrován.

⁸⁴ DV, čl. 8.

⁸⁵ Srov. LG, čl. 12.

⁸⁶ GS, čl. 11.

82. Rozlišování církve není organizační technikou, nýbrž duchovním jednáním vycházejícím ze života ve víře. Vyžaduje vnitřní svobodu, pokoru, modlitbu, vzájemnou důvěru, otevřenost vůči novému a odevzdanost do Boží vůle. Nikdy není potvrzením osobního nebo skupinového názoru ani neústí do souhrnu individuálních názorů. Každý, kdo mluví podle svého svědomí, se otevírá naslouchání tomu, co sdílejí ve svém svědomí druzí, aby se společně snažili rozpoznat „co říká Duch církevním obcím“ (Zj 2,7). Církevní rozlišování, které předpokládá přínos všech zúčastněných, je podmínkou a zároveň privilegovaným projevem synodality, v níž je prožíváno společenství, poslání a spoluúčast. Rozlišování je tím bohatší, čím více se naslouchá všem. Proto je nezbytné podporovat širokou spoluúčast v procesech rozlišování, přičemž je třeba věnovat zvláštní pozornost účasti těch, kteří se nacházejí na okraji křesťanského společenství a lidské společnosti.

83. Naslouchání Božímu slovu je východiskem a kritériem veškerého církevního rozlišování. Písmo svaté dosvědčuje, že Bůh promluvil ke svému lidu, až nám v Ježíši dal plnost celého Zjevení,⁸⁷ a naznačuje místa, kde můžeme slyšet jeho hlas. Bůh s námi komunikuje především v liturgii, protože je to sám Kristus, kdo promlouvá, „když se v církvi předčítá Písmo svaté“.⁸⁸ Bůh promlouvá skrze živou Tradici církve, skrze Učitelský úřad církve, skrze osobní a společnou meditaci Písma a skrze praxi lidové zbožnosti. Bůh se stále zjevuje skrze volání chudých a události lidských dějin. Vedle toho Bůh komunikuje se svým lidem prostřednictvím jednotlivých prvků stvoření, jejichž samotná existence odkazuje na Stvořitelovo působení a je naplněna přítomností životodárného Ducha. A konečně Bůh promlouvá také v osobním svědomí každého člověka, které je „nejtajnějším středem a svatyní člověka; v ní je sám s Bohem, jehož hlas mu zaznívá v nitru“.⁸⁹ Církevní rozlišování vyžaduje neustálou formaci a péči o svědomí a zrání *sensus fidei*, aby nedošlo k zanedbání žádného z míst, v němž Bůh mluví a přichází vstříc svému lidu.

84. Etapy církevního rozlišování mohou být formulovány různými způsoby v závislosti na místních podmínkách a tradicích. Také na základě synodální zkušenosti je možné popsat některé klíčové prvky, které by neměly chybět:

- a) jasné představení předmětu rozlišování a poskytnutí odpovídajících informací a nástrojů k jeho pochopení;
- b) vhodný čas na přípravu modlitbou, nasloucháním Božímu slovu a přemýšlením o daném tématu;
- c) vnitřní svobodnou dispozici ve vztahu k vlastním osobním či skupinovým zájmům a závazek k hledání společného dobra;
- d) pozorné a ohleduplné naslouchání slovům druhého;
- e) hledání co nejširší shody vznikající z toho, co nejvíce dává „hořet srdci“ (srov. Lk 24,32), a to bez skrývání konfliktů a bez hledání nejsnadnějšího kompromisního řešení;

⁸⁷ Srov. DV, čl. 2.

⁸⁸ SC, čl. 7.

⁸⁹ GS, čl. 16.

- f) formulace dosažené shody osobou vedoucí proces rozlišování a její představení všem účastníkům, aby se vyjádřili, zda se v takovéto formulaci nacházejí, nebo nikoliv.

Na základě rozlišování dozraje vhodné rozhodnutí, které zavazuje k jeho dodržování všechny, i ty, jejichž vlastní názor nebyl přijat, a také doba přijetí rozhodnutí ve společenství, která může vést k dalšímu ověřování a vyhodnocení.

85. Rozlišování se vždy odehrává v konkrétním kontextu, jehož složitost a specifitu je třeba co nejlépe poznat. Aby rozlišování bylo účinně „církevním“ rozlišováním, je třeba využít potřebné prostředky. Ty zahrnují přiměřenou exegezi biblických textů, která by pomohla při jejich výkladu a pochopení a vyhnula se částečným nebo fundamentalistickým přístupům, znalost církevních otců, Tradice a učení Učitelského úřadu církve podle různého stupně jeho autority. Dále také přínos různých teologických disciplín, přínos humanitních, historických, sociálních a správních věd, bez nichž není možné seriózně poznat kontext, v němž a s ohledem na nějž se rozlišování odehrává.

86. Cest k církevnímu rozlišování a osvědčených metod existuje celá řada, přičemž tato rozmanitost je bohatstvím církve. Vhodným přizpůsobením různým kontextům se pluralita přístupů může ukázat jako plodná. S ohledem na společné poslání je důležité, aby tyto metody vstoupily do upřímného dialogu, aniž by se na jedné straně ztratila specifika každého z nich a na druhé straně aniž by zůstaly hermeticky uzavřené v sobě. V místních církvích, počínaje malými církevními společenstvími a farnostmi, je nezbytné rozvíjet formační nabídky šířící a kultivující kulturu církevního rozlišování ve prospěch misie, zejména mezi osobami zaujímajícími zodpovědné pozice. Stejně tak důležitá je formace doprovázejících nebo facilitátorů, jejichž přínos se často ukáže jako klíčový v praxi procesů rozlišování.

Struktura rozhodovacích procesů

87. V synodální církvi je „celá komunita, ve svobodě a s celým bohatstvím rozlišnosti svých členů, [...] svolána proto, aby se modlila, naslouchala, analyzovala, rozmlouvala, rozlišovala a pomáhala hledat ta nejpříležitější pastorační řešení“⁹⁰ pro misii. Preference co nejširší účasti celého Božího lidu na rozhodovacích procesech je nejučinnějším způsobem podpory synodální církve. Pokud je pravdou, že synodalita definuje způsob, jakým církev žije a jedná, naznačuje to zároveň základní praxi při naplňování jejího poslání, tedy rozlišování, dosahování shody, rozhodování prostřednictvím uplatňování různých struktur a institucí synodality.

88. Společenství učedníků povoláných a poslaných Pánem není uniformní ani amorfni subjekt. Je to jeho Tělo s mnoha různými členy, historický komunitní subjekt, v němž se Boží království děje jako „zárodek a počátek“ ve službě jeho příchodu v celé lidské rodině.⁹¹ Již církevní otcové rozvažují o komunitní povaze poslání Božího lidu prostřednictvím trojího „nic bez“ (*nihil*

⁹⁰ MTK, čl. 68.

⁹¹ Srov. LG, čl. 5.

sine): „nic bez biskupa“;⁹² „nic bez rady (sboru kněží a jáhnů), nic bez souhlasu lidu“.⁹³ Tam, kde je tato logika *nihil sine* narušena, identita církve je zastřena a její poslání zbrzděno.

89. V tomto referenčním rámci církve spočívá závazek podporovat účast na základě diferencované spoluodpovědnosti. Každý člen společenství musí být respektován a musí být oceňovány jeho schopnosti a dary s ohledem na společné rozhodování. V závislosti na velikosti společenství je třeba rozvíjet více či méně strukturované formy institucionálního zasazení těchto rozhodovacích procesů. Současné kanonické právo již stanovuje participativní orgány na různých úrovních, kterými se tento dokument bude zabývat dále.

90. Aby bylo zajištěno jejich efektivní fungování, je vhodné zamyslet se nad strukturou rozhodovacích procesů. Ta obvykle zahrnuje fázi rozpracování nebo přípravy „prostřednictvím společného rozlišování, konzultace a spolupráce“,⁹⁴ která poskytuje dostatečnou informovanost a podpírá následné rozhodování, jež je v kompetenci příslušné autority. Mezi těmito dvěma fázemi neexistuje žádná konkurence nebo protiklad. Obě fáze přispívají k tomu, aby přijatá rozhodnutí byla plodem poslušnosti všech k tomu, co Bůh žádá pro svou církev. Z tohoto důvodu je třeba podporovat takové postupy, které umožňují účinnou vzájemnost mezi shromážděním a tím, kdo tomuto shromáždění předsedá, a to v prostředí otevřenosti Duchu a vzájemné důvěry při hledání maximálně možné jednohlasnosti. Proces musí zahrnovat také fázi realizace rozhodnutí a fázi jeho vyhodnocení, v němž jsou všechny zúčastněné subjekty znovu zahrnuty novým způsobem.

91. V některých případech již současné právní předpisy stanovují, kdy je zodpovědná autorita povinna provést konzultaci před přijetím svého rozhodnutí. Zodpovědná autorita má povinnost naslouchat účastníkům konzultace, a proto následně nemůže jednat, jako by je nevyslechla. Pokud jsou výsledky této konzultace shodné, autorita se od nich nemůže odchýlit bez přesvědčivějšího důvodu, jenž je vhodným způsobem vyjádřen.⁹⁵ Jako v každém společenství žijícím podle pravidel spravedlnosti, ani v církvi nespočívá výkon autority ve vnučování vlastní vůle. Buť je vykonávána různými způsoby, autorita je vždy ve službě společenství a přijímání Kristovy pravdy, v níž a k níž nás Duch Svatý v různých dobách a kontextech vede (srov. Jan 14,16).

92. V synodální církvi je rozhodovací pravomoc biskupa, biskupského kolegia a římského biskupa nezcizitelná, protože je zakotvena v hierarchické struktuře církve, kterou ustanovil Kristus ve službě jednoty a respektování legitimní rozmanitosti.⁹⁶ Tato pravomoc však není neomezená. Nelze ignorovat směr, který se objevil v procesu konzultace jako výsledek přiměřeného rozlišování, zvláště je-li prováděna participativními orgány. Není proto vhodné stavět do protikladu fázi konzultace a rozhodování. V církvi probíhá konzultace za pomoci všech a zároveň nikdy bez těch, kterým je na základě jejich úřadu svěřena pravomoc k rozhodnutí. Je třeba

⁹² SVATÝ IGNÁC ANTIOCHIJSKÝ, *Ad Trallianos*, II, 2, in F. X. FUNK (ed.), *Patres apostolici*, I, Tübingen, Heinrich Laupp 1901, s. 245.

⁹³ SVATÝ CYPRIÁN Z KARTÁGA, *Epistula presbiteris et diaconis fratribus* XIV, 4, in CSEL III, 2, s. 512.

⁹⁴ MTK, čl. 69.

⁹⁵ Srov. CIC (1983), kán. 127, § 2, 2°; CCEO (1990), kán. 934, § 2, 3°.

⁹⁶ Srov. LG, čl. 13.

přezkoumat formulaci objevující se opakovaně v Kodexu kanonického práva, která hovoří o „pouze poradním“ (*tantum consultivum*) hlasu, aby došlo k odstranění možné nejasnosti. Jeví se proto jako vhodná revize kanonických norem v synodální perspektivě, která by vyjasnila jak rozdíl, tak vzájemný vztah mezi konzultací a rozhodováním a vyjasnila zodpovědnost těch, kdo v rozhodovacích procesech mají různé specifické úlohy.

93. Péče o řádný průběh a jasné převzetí zodpovědnosti ze strany účastníků jsou klíčovými faktory pro plodnost rozhodovacích procesů:

- a) Je zejména povinností orgánu: Jasně vymezit předmět konzultace a rozhodování, jakož i osobu zodpovědnou za přijetí rozhodnutí. Určit osoby, které mají být konzultovány, a to i z důvodu jejich specifických odborných znalostí nebo zapojení do projednávané záležitosti. Zajistit, aby všechny zúčastněné osoby měly přístup k relevantním informacím, a tak mohly informovaným způsobem vyjádřit svůj názor.
- b) Ti, kdo jsou konzultováni, ať už individuálně, nebo jako členové kolektivního orgánu, přebírají odpovědnost za to, že: Předloží svůj názor upřímně a čestně podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Budou respektovat důvěrnost obdržených informací. Nabídnou jasnou formulaci svého úsudku s uvedením jeho hlavních bodů tak, aby autorita, jíž přináleží rozhodnutí, mohla vysvětlit, jak zohlednila názory jednotlivců při své úvaze v případě, že rozhodne jinak než na základě jednohlasného úsudku.
- c) Jakmile příslušná autorita formuluje rozhodnutí, poté co respektovala proces konzultace a jasně vyjádřila důvody svého rozhodnutí, jsou všichni, na základě pouta společenství pojícího pokřtěné, povinni toto rozhodnutí respektovat a uskutečňovat je. Budou tak postupovat i tehdy, když dané rozhodnutí neodpovídá jejich vlastnímu názoru. Zároveň se mají čestným způsobem účastnit fáze vyhodnocení daného rozhodnutí. Vždy zůstává možnost odvolat se k nadřazené autoritě, a to způsoby stanovenými kanonickým právem.

94. Správné a jasné synodální provádění rozhodovacích procesů přispěje k rozvoji spoluúčasti Božího lidu, zejména prostřednictvím institucionálních prostředků stanovených kanonickým právem, jakými jsou na prvním místě participativní orgány. Bez konkrétních změn v krátkodobém horizontu nebude vize synodální církve věrohodná, což odradí ty členy Božího lidu, kteří ze synodálního putování čerpali sílu a naději. Je třeba, aby byly v místních církvích nalezeny vhodné způsoby, jak tyto změny uskutečnit.

Transparentnost, vykazatelnost, vyhodnocení

95. Výkon rozhodnutí není závěrem rozhodovacího procesu. Musí být doprovázeno a následováno postupy vykazatelnosti (skládání účtů) a vyhodnocení v duchu transparentnosti inspirované evangelijními kritérii. Vydávat počet ze své služby ve prospěch společenství patří k nejstarší tradici, která sahá až k apoštolské církvi. Příklad nám nabízí 11. kapitola Skutků apoštolů. Když se Petr vrací do Jeruzaléma poté, co pokřtil pohana Kornelia, obřezaní věřící jej

napomínají: „Vešel jsi k lidem neobřezaným a jedl jsi s nimi!“ (Sk 11,2–3). Petr odpovídá vylíčením důvodů svého jednání.

96. V souvislosti s transparentností vyvstala zejména potřeba osvětlit její význam tím, že bude spojena s řadou pojmů, jako je pravda, loajalita, jasnost, poctivost, integrita, konzistence, odmítnutí neprůhlednosti, pokrytectví a dvojznačnosti a také absence postranních úmyslů. Bylo připomenuto evangelijní blahoslavenství čistého srdce (srov. Mt 5,8), příkaz být „bezelstní jako holubice“ (Mt 10,16) a slova apoštola Pavla: „Nepoužíváme nečestných úskoků, nepočínáme si chytrácky ani nefalšujeme Boží slovo. Ale hlásáme pravdu naprosto otevřeně, a tak se doporučujeme každému lidskému úsudku před Bohem“ (2 Kor 4,2). Odkazuje tedy na základní postoj, zakořeněný v Písmu, spíše než na sérii administrativních nebo řídicích postupů či požadavků. Transparentnost ve svém správném evangelijním smyslu neohrožuje respektování soukromí a důvěrnosti, ochranu osob, jejich důstojnosti a práv, a to ani před neoprávněnými nároky civilní moci. Nelze však nikdy ospravedlnit jednání, které je v rozporu s evangeliem, ani se stát záminkou k obcházení či zakrývání opatření proti zlu. Každopádně, pokud jde o zpovědní tajemství, „svátostná pečeť“ je nepostradatelná a žádná lidská moc nad ní nemá pravomoc a nemůže si ji nárokovat⁹⁷.

97. Transparentnost v právě naznačeném smyslu je strážkyní důvěry a důvěryhodnosti, bez nichž se synodální církve, která pečuje o vztahy, neobejde. Dojde-li k narušení důvěry, těmi, kdo nesou důsledky, jsou nejslabší a nejzranitelnější osoby. Kde se církve těší důvěře, pomáhá transparentnost, odpovědnost a zpětné vyhodnocení tuto důvěru upevňovat. Toto jednání je ještě naléhavější tam, kde je třeba důvěryhodnost církve obnovit. Zvláště důležitým je v oblasti ochrany nezletilých a zranitelných osob (*safeguarding*).

98. Tyto postupy pomáhají zajistit věrnost církve jejímu poslání. Jejich absence je jedním z důsledků klerikalismu, který zároveň takové jednání posiluje. Klerikalismus vychází z nevysloveného předpokladu, že ti, kdo mají v církvi autoritu, nejsou zodpovědní za své činy a rozhodnutí, jako by byli izolovaní nebo nadřazení zbytku Božího lidu. Transparentnost a vykazatelnost by neměly být vyžadovány pouze v případech sexuálního, finančního a jiného zneužívání. Týkají se také životního stylu pastýřů církve, pastoračních plánů, evangelizačních metod a způsobů, jakými církve respektuje důstojnost lidské osoby, například pokud jde o pracovní podmínky v jejích institucích.

99. Pokud chce být synodální církve vstřícná, musí se vykazatelnost stát běžnou praxí na všech jejích úrovních. Ti, kdo jsou v pozici autority, však mají v tomto ohledu větší odpovědnost a jsou povoláni ke skládání účtů před Bohem a jeho lidem. Zatímco praxe vykazatelnosti vůči nadřízeným byla v průběhu staletí zachovávána, je třeba obnovit skládání účtů autority směrem ke společenství. Osvědčené struktury a postupy ze zkušenosti zasvěceného života (jako jsou kapituly, kanonické vizitace atd.) mohou být v tomto ohledu zdrojem inspirace.

⁹⁷ FRANTIŠEK, *Proslov k účastníkům XXX. kurzu Forum internum organizovaného Apoštolskou penitenciárií* (29. března 2019), in *AAS* 111 (2019), s. 570

100. Stejně tak jsou nezbytné struktury a formy pravidelného vyhodnocování způsobu, jakým jsou vykonávány všechny druhy služby. Zpětné vyhodnocení nepředstavuje soud nad jednotlivci. Spíše přispívá ke zdůraznění pozitivních aspektů a oblastí možného růstu v činnosti těch, kteří nesou zodpovědnost ve své službě. To prospěje církvi ve snaze poučit se ze zkušeností, upravit projekty a zůstat pozorný k hlasu Ducha Svatého, jenž pomáhá zaměřit pozornost na výsledky přijatých rozhodnutí ve vztahu k poslání církve.

101. Kromě dodržování toho, co je již stanoveno v kanonických normách o kritériích a mechanismech kontroly, je na místních církvích, a zejména na jejich společenstvích, aby synodálním způsobem vytvořily účinné formy a postupy skládání účtů a vyhodnocení. Tyto postupy by měly být přiměřené různým kontextům a měly by zahrnovat principy civilní legislativy, legitimní očekávání společnosti a začlenění odborných znalostí v dané oblasti. Při této práci by měly být upřednostňovány principy participativního vyhodnocování, užití dovedností všech, a zejména laiků, kdo jsou nejlépe obeznámeni s procesy skládání účtů a vyhodnocování. Je třeba rozpoznat osvědčené postupy, které již existují v místní občanské společnosti, a přizpůsobit je církevnímu kontextu. Způsob, jakým jsou procesy vykazatelnosti a vyhodnocení prováděny na místní úrovni, bude součástí zpráv předkládaných během návštěv *ad limina*.

102. Vhodnou formou odpovídající místním podmínkám je zejména nutné zajistit alespoň následující:

- a) účinné fungování ekonomických rad;
- b) účinné zapojení Božího lidu, zejména kompetentních osob, do pastoračního a ekonomického plánování;
- c) příprava a zveřejnění (přiměřeně k místním podmínkám a s účinnou dostupností) výroční finanční zprávy, pokud možno ověřené externími auditory, která zajistí transparentnost správy majetku a finančních zdrojů církve a jejích institucí;
- d) vypracování a zveřejnění výroční zprávy o plnění poslání místní církve, která bude obsahovat také přehled iniciativ v oblasti *safeguarding* (ochrany nezletilých a zranitelných osob) a podpory přístupu laiků k vedoucím pozicím, jakož i jejich účasti na rozhodovacích procesech, s uvedením podílu jejich zastoupení podle pohlaví;
- e) postupy pravidelného vyhodnocení práce všech služebníků církve a úkolů v církvi.

Musíme si uvědomit, že nejde o samoučelnou byrokratickou snahu, nýbrž o komunikační úsilí, které se ukazuje být mocným výchovným nástrojem pro změnu kultury. Umožní nám také zviditelnit mnohé cenné iniciativy církve a jejích institucí, které příliš často zůstávají skryté.

Synodalita a orgány spoluúčasti

103. Účast pokřtěných na rozhodovacích procesech, jakož i praxe vykazatelnosti a vyhodnocení se uskutečňují prostřednictvím institucionálních prvků, zejména prostřednictvím orgánů spoluúčasti, které již předepisuje kanonické právo pro rovnu místní církve. V latinské

církvi jimi jsou diecézní synoda,⁹⁸ kněžská rada,⁹⁹ diecézní pastorační rada,¹⁰⁰ pastorační rada farnosti,¹⁰¹ ekonomická diecézní a farní rada.¹⁰² Ve východních katolických církvích se jedná o eparchiální sněm,¹⁰³ ekonomickou radu eparchie,¹⁰⁴ kněžskou radu,¹⁰⁵ pastorační radu eparchie¹⁰⁶ a farní rady.¹⁰⁷ Členové těchto orgánů se jich účastní na základě své úlohy v církvi podle různě diferencované zodpovědnosti (charismata, služby, zkušenost či kompetence atd.). Každý z těchto orgánů se podílí na rozlišování potřebném pro inkulturované hlásání evangelia, pro poslání společenství v jeho vlastním prostředí a pro svědectví pokřtěných, kteří dané společenství tvoří. Podílí se také odpovídajícím způsobem na rozhodovacích procesech a představuje prostor pro skládání účtů a vyhodnocení vlastního jednání. Orgány spoluúčasti jsou jednou z nejslibnějších oblastí, v nichž lze pracovat na okamžité implementaci synodálních směrnic, která povede k rychle znatelným změnám.

104. Synodální církev je založena nejen na nominální existenci, efektivitě a účinnosti těchto participativních orgánů, ale i na jejich fungování v souladu s kanonickým ustanovením nebo legitimními zvyklostmi a na dodržování stanov a předpisů, kterými se řídí. Z tohoto důvodu necht' jsou tyto orgány povinné, jak bylo vyžadováno ve všech fázích synodálního procesu, a necht' jsou schopné naplňovat vlastní roli, která není jen formální, a to v takové podobě, která odpovídá různým místním kontextům.

105. Stejně tak je vhodné věnovat pozornost fungování těchto orgánů, počínaje přijetím synodální pracovní metody. Výchozím bodem, po přijetí vhodných úprav, může být metoda konverzace v Duchu. Zvláštní pozornost je třeba věnovat procesu výběru členů těchto orgánů. Pokud se nepředpokládá jejich výběr na základě volby, měla by proběhnout synodální konzultace, která co nejpřesněji vystihne realitu společenství nebo místní církve, aby tak církevní autorita přistoupila ke jmenování na základě výsledků této konzultace, přičemž by měla respektovat výše popsané skloubení mezi konzultací a přijetím rozhodnutí. Je třeba také zajistit, aby členové diecézních a farních pastoračních rad měli pravomoc navrhopvat témata k projednání tak, jak k tomu analogicky dochází v případě kněžské rady.

106. Stejnou pozornost je třeba věnovat složení participativních orgánů, aby v nich byly ve větší míře zapojeny ženy, mladí lidé a osoby žijící v chudobě nebo na okraji společnosti. Dále je nezbytné, aby tyto orgány zahrnovaly pokřtěné osoby, které životem ve společenství vydávají svědectví křesťanské víry svým apoštolským a misijním nasazením, a tak aby se nejednalo pouze o osoby zapojené do organizace života a služeb v rámci komunity. Tímto způsobem bude církevní

⁹⁸ Srov. CIC, kán. 466.

⁹⁹ Srov. tamtéž, kán. 500, § 2.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, kán. 514, § 1.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, kán. 536.

¹⁰² Srov. tamtéž, kán. 493 a 537.

¹⁰³ Srov. CCEO, kán. 235 a násl.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, kán. 262 a násl.

¹⁰⁵ Srov. tamtéž, kán. 264.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, kán. 272 a násl.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž, kán. 295.

rozlišování těžit z větší otevřenosti, ze schopnosti analyzovat realitu a z rozmanitosti pohledů. Dle místních podmínek může být vhodné počítat s účastí zástupců jiných církví a křesťanských společenství, podobně jako tomu bylo na synodálním shromáždění, nebo zástupců jiných náboženství žijících v daném místě. Místní církve a společenství místních církví mohou konkrétněji uvést některá kritéria pro složení těchto orgánů.

107. Synodální shromáždění věnovalo zvláštní pozornost již zavedeným zkušenostem reformy a osvědčeným postupům, jako je vytváření sítí pastoračních rad na úrovni základních církevních společenství, farností a pastoračních zón až po diecézní pastorační radu. Navrhujeme, aby se církevní shromáždění konala na všech úrovních s určitou pravidelností jako efektivní model konzultace a naslouchání. Přitom je třeba neomezovat konzultaci pouze na oblast katolické církve, ale být otevření naslouchání příspěvkům jiných církví a křesťanských společenství a zůstat pozorní k příslušníkům dalších náboženství žijícím v dané oblasti.

108. Shromáždění navrhuje, aby došlo k většímu docenění diecézní synody a eparchiálního sněmu jako orgánu pravidelné konzultace mezi biskupem a tou částí Božího lidu, která mu byla svěřena, jako místu naslouchání, modlitby a rozlišování, zejména při rozhodování týkajícím se života a poslání místní církve. Diecézní synoda může být také prostorem pro skládání účtů a zpětné vyhodnocení činnosti. Této synodě biskup předkládá zprávu o pastorační činnosti v jednotlivých oblastech, o realizaci pastoračního plánu, o přijímání synodálních procesů celé církve, o iniciativách v oblasti *safeguarding*, jakož i o správě financí a hmotného majetku. Proto je třeba posílit kanonická ustanovení v této oblasti tak, aby lépe odrážela synodální misijní charakter každé místní církve a stanovila, že diecézní synody a eparchiální sněmy se budou scházet v pravidelných, nepřilíš dlouhých intervalech.

Část IV - Bohatý úlovek

Konverze vazeb

Ostatní učedníci došli s lodí [...] a táhli síť s rybami. [...] Šimon Petr vystoupil a táhl na zem síť plnou velkých ryb, bylo jich stotřiapadesát. A přesto, že jich bylo tolik, síť se neprotrhla. (Jan 21,8.11)

109. Síť vhozené na základě slova Zmrtvýchvstalého přinesly bohatý úlovek. Všichni spolupracují na tažení sítě a Petr má zvláštní úlohu. V evangeliu je rybolov společnou záležitostí. Každý má svůj přesný úkol; odlišný, ale koordinovaný s úkolem ostatních. Taková je synodální církev, tvořená vazbami spojujícími se ve společenství a prostorem pro rozmanitost všech lidí a každé kultury. V době, kdy se mění zkušenost oblastí, v nichž je církev zakořeněna a v nichž putuje, je třeba novými formami rozvíjet výměnu darů a tvorbu vazeb, které nás spojují. Na této cestě je církev podporována službou biskupů ve společenství mezi sebou a s římským biskupem.

Poutníci s pevnými kořeny

110. Hlásání evangelia probouzí víru v srdcích mužů a žen a dává v konkrétním místě základ církvi. Církev nelze chápat bez zakořeněnosti v konkrétním území, v prostoru a čase, kde se utváří společná zkušenost setkání s Bohem, který je spása. Tento místní rozměr církve uchovává bohatou rozmanitost projevů víry zakořeněných v kulturních a historických kontextech a společenství místních církví vyjadřuje společenství věřících v rámci jediné církve. Synodální konverze je pobídnutím každého člověka, aby rozšířil prostor svého srdce, prvního „místa“, v němž rezonují všechny naše vztahy, zakořeněné v osobním vztahu každého člověka s Ježíšem Kristem a jeho církví. To je zdroj a podmínka každé synodální reformy vazeb uvnitř společenství a míst, kde jsme církví. Pastorační péče se nemůže omezit na starost o vztahy mezi lidmi, kteří se již cítí být ve vzájemném souladu, ale musí podporovat setkávání mezi všemi muži a ženami.

111. Zkušenost zakořeněnosti se vyrovnává s hlubokými sociokulturními změnami, které mění vnímání prostoru. Pojem „místo“ již nelze chápat čistě geograficky a prostorově, ale v naší době evokuje příslušnost k síti vztahů a ke kultuře, jejíž lokální kořeny jsou dynamičtější a pružnější než kdykoliv předtím. Významným faktorem této změny je urbanizace, na jejímž základě dnes poprvé v historii lidstva žije většina světové populace ve městech. Velká města jsou často lidskými aglomeracemi bez historie a identity, v nichž lidé žijí jako izolované ostrůvky. Tradiční územní vazby mění svůj význam, čímž se hranice farností a diecézí stávají méně jasnými. Církev je povolána žít v těchto prostorech, obnovovat komunitní život, dávat tvář anonymním skutečnostem a navazovat bratrské a sesterské vztahy. Za tímto účelem je kromě maximálního využití dosavadních struktur zapotřebí také misijní tvořivosti, která zkoumá nové podoby pastorační práce a vytyčuje její konkrétní cesty. Stále však platí, že venkovské oblasti, z nichž některé jsou skutečnými existenciálními periferiemi, nelze opomíjet a je třeba jim věnovat zvláštní pastorační pozornost, stejně jako místům, kde žijí opomíjené a vyloučené osoby.

112. Naše doba se vyznačuje zvýšenou mobilitou lidí, která má různé důvody. Uprchlíci a migranti často vytvářejí dynamická společenství, zahrnující také jejich náboženské zvyklosti, a proměňují tak místo, v němž se usazují, v multikulturní prostor. Někteří z nich udržují díky digitálním médiím úzké vazby se zemí svého původu a v nové zemi mají potíže s navazováním kontaktů. Jiní zůstávají bez kořenů. Obyvatelé míst, do nichž migrace směřuje, jsou rovněž vystaveni výzvám spojeným s přijímáním nově příchozích. Všichni zažívají důsledky setkání s různorodostí geografického, kulturního a jazykového původu a jsou vedeni k budování mezikulturních společenství. Vliv migračních jevů na život církve by neměl být přehlížen. V tomto smyslu je výmluvným svědectvím situace některých východních katolických církví s rostoucím počtem jejich věřících žijících v diaspoře. Je zapotřebí nových přístupů k zachování vazeb s církví původu a současně vytváření nových vazeb respektujících odlišné duchovní a kulturní kořeny.

113. Také rozšíření digitální kultury, které je patrně zejména mezi mladými lidmi, zásadně mění vnímání prostoru a času, ovlivňuje každodenní činnost, komunikaci, mezilidské vztahy a také víru. Internet nabízí možnosti přetvářející vztahy, vazby a hranice. Přestože jsme dnes propojeni

více než kdy dříve, můžeme zakoušet osamělost a marginalizaci. Sociální média navíc mohou být využívána pro ekonomické a politické zájmy, které prostřednictvím manipulace šíří ideologii a vytvářejí agresivní polarizace. Tato realita nás zastihuje nepřipravené a vyžaduje, abychom věnovali prostředky na to, aby digitální prostředí bylo prorockým místem misie a hlásání. Místní církve by měly povzbuzovat, podporovat a doprovázet ty, kdo se věnují misii v digitálním prostředí. Křesťanská digitální společenství a skupiny zejména mladých lidí jsou také povolány k tomu, aby se zamýšlely nad tím, jak vytvářejí pouta sounáležitosti, podporují setkávání a dialog, nabízejí formaci svým vrstevníkům a rozvíjejí synodální způsob bytí církve. Internet jakožto síť vazeb nabízí nové příležitosti, jak lépe prožívat synodální rozměr církve.

114. Tyto aspekty společenského a kulturního vývoje vyžadují, aby církve přehodnotila své chápání „místa“ a revidovala své organizační formy tak, aby mohla lépe sloužit svému poslání. Byť je nutné uznávat hodnotu zakořeněnosti v konkrétních zeměpisných a kulturních souvislostech, je nezbytné chápat „místo“ jako historickou realitu, v níž se utváří lidská zkušenost. Právě tam, v síti vztahů, které se vytvořily, je církev povolána vyjadřovat vlastní svátostný charakter¹⁰⁸ a plnit své poslání.

115. Vztah mezi místem a prostorem také naznačuje reflexi církve jako „domova“. Pokud není tento domov chápán jako uzavřený a nepřístupný prostor, který je třeba za každou cenu bránit, vyvolává obraz domova možnosti přijetí, pohostinnosti a inkluze. Samo stvoření je společným domovem, v němž žijí členové jedné lidské rodiny se všemi ostatními tvory. Naším závazkem, podporovaným Duchem Svatým, je zajistit, aby byla církev vnímána jako přívětivý domov, svátost setkání a spásy, škola společenství pro všechny Boží syny a dcery. Církev je také Božím lidem na cestě s Kristem, v jejímž rámci je každý člověk povolán být poutníkem naděje. Znamením toho je tradiční praxe poutí. Lidová zbožnost je jedním z míst synodální misijní církve.

116. Místní církve, chápána jako diecéze nebo eparchie, je základní oblastí, v níž se nejplněji projevuje společenství pokřtěných v Kristu. V ní se společenství shromažďuje při slavení eucharistie, jemuž předsedá biskup. Každá místní církev má svoji vlastní vnitřní strukturu a zároveň je ve vztahu s ostatními místními církvemi.

117. Jedním z hlavních prostorů v místní církvi, které nám dějiny předávají, je farnost. Farní společenství, které se setkává při slavení eucharistie, je privilegovaným místem vztahů, přijetí, rozlišování a poslání. Změny v pojetí a způsobu prožívání vztahu k prostoru vyžadují přehodnocení farního uspořádání. Zvláštním rysem farnosti je to, že je společenstvím, jehož členství není výběrové. Farnost sdružuje osoby různých generací, profesí, geografického původu, sociálních vrstev a životních podmínek. Aby farnost mohla reagovat na nové požadavky poslání, je vedena k otevřenosti vůči novým formám pastorační služby, které berou v úvahu mobilitu lidí a „existenciální prostor“, v němž se rozvíjí jejich život. Tím, že bude zvláštním způsobem podporovat křesťanskou iniciaci a nabízet doprovázení a formaci, bude schopna podporovat lidi v různých fázích života a při naplňování jejich poslání ve světě. Bude tak zřetelnější, že farnost není zaměřena na sebe, ale na misii, a je povolána podporovat zapojení mnoha lidí, jejichž životní

¹⁰⁸ Srov. LG, čl. 1.

způsob je různorodý a kteří vydávají svědectví o své víře ve vlastním povolání a ve své sociální, kulturní a politické činnosti. V mnoha regionech světa jsou malá křesťanská společenství nebo základní církevní společenství místy, v nichž mohou vzkvétat intenzivní vztahy blízkosti a vzájemnosti nabízející možnost konkrétně žít synodalitu.

118. Uznáváme schopnost institutů zasvěceného života, společností apoštolského života, stejně jako sdružení, hnutí a nových společenství zapustit kořeny na konkrétním území a zároveň propojit různá místa a oblasti, a to i na národní či mezinárodní úrovni. Často je to právě jejich činnost, která spolu s činností mnoha jednotlivců a neformálních skupin přináší evangelium na nejrůznější místa. Jsou jimi nemocnice, věznice, domovy seniorů, střediska přijímající migranty, nezletilé, osoby na okraji společnosti a oběti násilí; dále také místa vzdělávání a odborné přípravy, školy a univerzity, v nichž se setkávají mladí lidé a rodiny; místa tvorby kultury, politiky a integrálního lidského rozvoje, v nichž se vymýšlejí a budují nové formy společného života. S vděčností se díváme také na kláštery, místa setkávání a rozlišování, která přinášejí proroctví o Božím království, zahrnující celou církev a ukazují její cestu. Je specifickou zodpovědností diecézního nebo eparchiálního biskupa, aby tuto mnohost hlasů oživoval a prohluboval vazby jednoty. Instituty a sdružení jsou povolány k tomu, aby jednaly v součinnosti s místní církví a podílely se na dynamice synodality.

119. Také větší docenění „střední roviny“ mezi místní a univerzální církví – jakými jsou církevní provincie a společenství církví na celostátní nebo kontinentální úrovni – může podpořit smysluplnější přítomnost církve v dnešním světě. Zvýšená mobilita a vztahovost mezi lidmi činí hranice mezi církvemi proměnlivými, takže je zapotřebí, abychom církevní službu promýšleli v rámci „velkých sociálně-kulturních oblastí“. Tato služba musí zajistit, aby byl křesťanský život „přizpůsoben duchu a svérázu té které kultury“, přičemž musí být vyloučen každý „falešný partikularismus“.¹⁰⁹

Výměna darů

120. Kráčet společně v různých místech světa jako Ježíšovi učedníci, v rozmanitosti charismat a služeb a ve výměně darů mezi církvemi je účinným znamením přítomnosti Boží lásky a milosrdenství v Kristu, který doprovází, podporuje a v Duchu Svatém vede cestu lidstva ke Království. Výměna darů zahrnuje všechny rozměry života církve. Církev, ustanovená v Kristu jako Boží lid ze všech národů světa a dynamicky se rozvíjející ve společenstvích místních církví, seskupení těchto církví a církví *sui iuris* v rámci jedné a katolické církve, žije své poslání tím, že podporuje a přejímá „vlohy, schopnosti a zvyky národů, pokud jsou dobré“, a „co přejímá, to očišťuje, posiluje a povznáší“.¹¹⁰ Výzvu apoštola Petra – „Navzájem si pomáhejte podle míry Božích darů jako dobří správcové rozmanité Boží milosti“ (1 Petr 4,10) – lze jistě aplikovat na každou místní církev. Paradigmatickým a inspirativním příkladem této výměny darů, kterou je dnes třeba žít a znovu se k ní pozorně z důvodu proměnlivých a naléhavých historických okolností

¹⁰⁹ AG, čl. 22.

¹¹⁰ LG, čl. 13.

vracet, je výměna darů mezi církvemi latinské tradice a východními katolickými církvemi. Významným znamením novosti a naděje, v němž lze realizovat formy výměny darů, hledání společného dobra a také společného závazku v sociálních otázkách globálního významu, jsou takové postupy, které se v současné době utváří například ve velkých nadnárodních a mezikulturních geografických oblastech, jakými jsou Amazonie, povodí řeky Kongo, Středozemní moře.

121. Církev se na místní úrovni a ve své rozmanitosti v jednotě představuje jako síť vztahů, skrze kterou proudí a je podporována vidina kultury setkání, sociální spravedlnosti, začlenění opomíjených skupin, bratrství mezi národy a péče o společný domov. Konkrétní naplňování tohoto proroctví vyžaduje, aby bylo bohatství každé církve sdíleno v duchu solidarity, bez paternalismu a asistencialismu, s respektem k různým identitám a s podporou zdravé vzájemnosti. A také – tam, kde je toho třeba – se závazkem zacelit rány v paměti a vydat se cestou smíření. Výměna darů a sdílení zdrojů mezi místními církvemi v různých regionech podporuje jednotu církve a vytváří pouta mezi křesťanskými společenstvími. Je třeba zajistit takové podmínky, v nichž by kněží, přicházející na pomoc církvim s nedostatkem duchovních, nebyli jen funkčním řešením, ale zdrojem pro růst církve, která je vysílá, a církve, která je přijímá. Stejně tak musíme usilovat o to, aby ekonomická pomoc nedegradovala v asistencialismus, ale podporovala evangelijní solidaritu a byla vedena transparentním a spolehlivým způsobem.

122. Výměna darů má zásadní význam také na cestě k plné a viditelné jednotě mezi všemi křesťanskými církvemi a společenstvími. Mimoto je účinným znamením této jednoty ve víře a lásce ke Kristu podporujícím věrohodnost a účinnost křesťanské misie (srov. Jan 17,21). Svatý Jan Pavel II. použil pro ekumenický dialog tento výraz: „Dialog není jen jakási výměna názorů. Určitým způsobem je vždy jistou ‚výměnou darů‘.“¹¹¹ Právě v závazku vtělit jedno evangelium v rozmanitost kulturních kontextů, historických okolností a společenských výzev vytvářely různé křesťanské tradice v naslouchání Božímu slovu a hlasu Ducha Svatého během staletí četné ovoce svatosti, lásky, spirituality, teologie a solidarity na sociální a kulturní úrovni. Nastal čas, abychom toto vzácné bohatství ocenili: s velkorysostí, s upřímností, bez předsudků a s vděčností Pánu, se vzájemnou otevřeností a vzájemným darováním, aniž bychom se domnívali, že jsou naším výlučným vlastnictvím. Také příklad svatých a svědků víry jiných křesťanských církví a společenství je darem, který můžeme přijmout tím, že do našeho liturgického kalendáře zahrneme jejich památku, zejména památku mučedníků.

123. *Dokument o lidském bratrství v zájmu světového míru a pokojného soužití*, který podepsali papež František a velký imám Al-Azharu Ahmed Al-Tayyeb v Abú Zabí 4. února 2019, deklaruje vůli „za svou cestu přijmout kulturu dialogu, za své chování spolupráci a za svou metodu a měřítko vzájemné poznání“.¹¹² Nejde o zbožné přání ani o opcionální aspekt na cestě Božího

¹¹¹ UUS, čl. 28.

¹¹² FRANTIŠEK – AHMAD AT-TAJJÍB, *Dokument o lidském bratrství v zájmu světového míru a pokojného soužití* (4. února 2019), in *ACTA ČBK* 14 (2019), s. 66.

lidu v dnešních dějinách. Na této cestě se synodální církev zavazuje kráčet tam, kde žije, s věřícími jiných náboženství a s lidmi jiného přesvědčení, svobodně sdílet radost evangelia a vděčně přijímat jejich příslušné dary. A tak společně budovat jako bratři a sestry, všichni v duchu vzájemné výměny a pomoci,¹¹³ spravedlnost, bratrství, mír a mezináboženský dialog. V některých regionech poskytují malá společenství lidí, kteří vedle sebe žijí a setkávají se bez ohledu na náboženskou příslušnost, příznivé prostředí pro trojí dialog: života, jednání a modlitby.

Vazby jednoty: biskupské konference a církevní shromáždění

124. Vůdčím kritériem vztahů mezi jednotlivými místními církvemi je vize společenství ve sdílení darů. Tato vize v sobě spojuje pozornost k vazbám, které tvoří jednotu celé církve, s uznáním a oceněním zvláštností spojených s místním kontextem, v němž každá místní církev žije, s její specifickou historií a tradicí. Přijetí synodálního stylu umožňuje místním církvím pohybovat se rozdílným tempem. To lze docenit jako výraz legitimní rozmanitosti a jako příležitost k výměně darů a vzájemnému obohacení. Tento společný horizont vyžaduje rozlišování, vyjasnění a podporu konkrétních struktur a postupů, aby bylo možné být synodální církví v poslání.

125. Biskupské konference ztělesňují a uskutečňují kolegiální biskupů k podpoře společenství mezi církvemi a účinnější odpovědi na potřeby pastorační. Jsou základním nástrojem pro vytváření vazeb, sdílení zkušeností a osvědčených postupů mezi církvemi, jakož i nástrojem přizpůsobování křesťanského života a vyjadřování víry v různých kulturách. Biskupské konference mají důležitou úlohu také při rozvoji synodality a zapojení celého Božího lidu. Z toho, co vyplynulo v průběhu synodálního procesu, navrhuje:

- a) Shromáždit plody úvah o teologickém a právním postavení biskupských konferencí.
- b) Upřesnit rozsah doktrinární a disciplinární kompetence biskupských konferencí. Aniž by byla ohrožena autorita biskupa v jeho svěřené církvi nebo jednotu a katolicitu církve, kolegiální výkon této kompetence může podporovat autentické učení jediné víry přiměřeným a inkulturovaným způsobem v různých kontextech a určovat vhodné liturgické, katechetické, disciplinární, pastorační, teologické a duchovní projevy.¹¹⁴
- c) Zhodnotit zkušenost s konkrétním fungováním biskupských konferencí, vztahů mezi biskupy a se Svatým stolicem tak, aby bylo možné určit reformy, které je třeba učinit; vhodnou příležitostí pro takové hodnocení by mohly být návštěvy *ad limina apostolorum*.
- d) Zajistit, aby každá diecéze byla součástí určité církevní provincie a biskupské konference.¹¹⁵
- e) Zajistit, aby rozhodnutí přijatá biskupskou konferencí byla závazná pro každého biskupa, který se na takovémto rozhodování podílel, ve vztahu k jeho vlastní diecézi.

126. Významnou inovací v průběhu synodálního procesu bylo sedm kontinentálních církevních shromáždění, která se konala začátkem roku 2023. Tato shromáždění jsou dědictvím, které je třeba dále docenit jako účinný způsob realizace koncilního učení o hodnotě „každé velké

¹¹³ Srov. GS, čl. 40.

¹¹⁴ Srov. AG, čl. 22.

¹¹⁵ Srov. CD, čl. 40.

sociálně-kulturní oblasti“ při hledání „pronikavějšího přizpůsobení v celém rozsahu křesťanského života“. ¹¹⁶ Bude třeba lépe vyjasnit teologický a kanonický status těchto církevních shromáždění, stejně jako status kontinentálních uskupení biskupských konferencí tak, aby bylo možné využít jejich potenciál pro další rozvoj synodální církve. Povzbuzování a podporování této zkušenosti je především v zodpovědnosti předsedů kontinentálních uskupení biskupských konferencí.

127. V prostoru církevních shromáždění (regionálních, národních, kontinentálních) jejich členové (včetně biskupů) vyjadřují a zastupují rozmanitost Božího lidu a podílejí se na rozlišování, které umožňuje biskupům kolegiálním způsobem přijímat rozhodnutí, k nimž jsou zavázáni na základě jim svěřené služby. Tato zkušenost ukazuje, jak synodalita umožňuje konkrétně vyjádřit zapojení všech (svatého Božího lidu) a službu několika málo osob (kolegia biskupů) do procesu rozhodování o poslání církve. Navrhuje se, aby dle místních podmínek rozlišování zahrnovalo prostor pro naslouchání a dialog s ostatními křesťany, zástupci jiných náboženství, veřejných institucí, nevládních organizací a společnosti jako takové.

128. Vzhledem ke konkrétní sociální a politické situaci mají některé biskupské konference potíže s účastí na kontinentálních shromážděních nebo v nadnárodních církevních orgánech. Úkolem Svatého stolce bude pomoci těmto biskupským konferencím podporou dialogu a vzájemné důvěry s národními státy, aby tyto biskupské konference měly možnost navázat vztahy s jinými biskupskými konferencemi ve prospěch výměny darů.

129. Aby bylo dosaženo „blahodárné ‚decentralizace‘“ ¹¹⁷ a účinné inkulturace víry, je třeba nejen uznat roli biskupských konferencí, ale také přehodnotit instituci sněmů místních církví, jak provinčních, tak plenárních, jejichž pravidelné konání bylo povinností po většinu dějin církve a které jsou stanoveny platným právem latinského právního systému. ¹¹⁸ Tyto sněmy by měly být svolávány v pravidelných intervalech. Postup uznávání závěrů sněmů místních církví Svatým stolicem (*recognitio*) by měl být reformován, aby se podpořilo jejich rychlé zveřejňování, a to uvedením přesných lhůt anebo, v případě ryze pastoračních nebo disciplinárních záležitostí (netýkajících se přímo otázek víry, morálky nebo svátostné disciplíny), zavedením právní domněnky, která se rovná tichému souhlasu s takovýmto závěrem.

Služba římského biskupa

130. Synodální proces pomohl přehodnotit způsob výkonu služby římského biskupa ve světle synodality. Synodalita totiž vyjadřuje komunitní („všichni“), kolegiální („někteří“) a osobní („jeden“) rozměr každé místní církve i celé církve. V této perspektivě je petrovska služba papeže neodmyslitelně spjata se synodální dynamikou, stejně jako tomu je s komunitním aspektem, zahrnujícím celý Boží lid, a s kolegiálním rozměrem biskupské služby. ¹¹⁹

¹¹⁶ AG, čl. 22.

¹¹⁷ EG, čl. 16.

¹¹⁸ Srov. CIC, kán. 439–446.

¹¹⁹ Srov. MTK, čl. 64.

131. Touto cestou můžeme porozumět rozsahu koncilního prohlášení, které stanoví, že „v církevním společenství existují místní církve, které si uchovávají vlastní tradice; přitom zůstává nedotčeno prvenství Petrova stolce, který předsedá celému shromáždění lásky, chrání oprávněnou rozmanitost a zároveň bdí nad tím, aby jednotlivé zvláštnosti nejenom neškodily jednotě, ale spíše jí sloužily“.¹²⁰ Římský biskup, viditelný zdroj a základ jednoty církve,¹²¹ je zárukou synodality. Jemu přísluší svolávat církve do synody, předsedat jí a potvrzovat její výsledky. Jako Petrův nástupce má jedinečnou úlohu při ochraně pokladu víry a mravů a zajišťuje, aby synodální procesy byly plodné pro jednotu a svědectví. Spolu s římským biskupem má nezastupitelnou úlohu při pastýřském vedení celé církve¹²² a při podpoře synodality ve všech místních církvích také sbor biskupů.

132. Římský biskup, jako záruka jednoty v rozmanitosti, zajišťuje zachování identity východních katolických církví a respektuje jejich staleté teologické, kanonické, liturgické, duchovní a pastorační tradice. Tyto církve jsou vybaveny vlastními rozhodovacími synodálními strukturami: synodem biskupů patriarchálních a větších arcibiskupských církví,¹²³ metropolitním synodem,¹²⁴ radou hierarchů¹²⁵ a také sněmem hierarchů společenství církví *sui iuris*.¹²⁶ Jako církve *sui iuris* v plném společenství s římským biskupem si tyto místní církve zachovávají vlastní východní identitu a autonomii. Ve jménu synodality je vhodné zrekapitulovat uplynulá staletí, aby došlo k zacelení minulých ran a k prohloubení způsobů, jakými žít společenství, což s sebou nese i úpravu vztahů mezi východními katolickými církvemi a Římskou kurií. Vztahy mezi latinskou církví a východními katolickými církvemi musí vyznačovat výměna darů, spolupráce a vzájemné obohacení.

133. Aby došlo k prohloubení těchto vztahů, synodální shromáždění navrhuje ustanovit Radu patriarchů, větších arcibiskupů a metropolitů východních katolických církví, které by předsedal papež a která by se stala výrazem synodality, nástrojem podpory společenství a sdílení liturgického, teologického, kanonického a duchovního dědictví. Migrace mnoha východních věřících do oblastí latinského obřadu vzbuzuje obavu o ohrožení jejich identity. K řešení této situace je třeba vytvořit nástroje a normy, které by co nejvíce posílily spolupráci mezi latinskou církví a východními katolickými církvemi. Synodální shromáždění doporučuje upřímný dialog a bratrskou spolupráci mezi latinskými a východními biskupy, aby došlo k zajištění lepší pastorační péče o východní věřící, kteří postrádají kněze svého vlastního obřadu, a aby byly stanoveny záruky spravedlivé autonomie zapojení východních biskupů do biskupských konferencí. Nakonec také navrhuje Svatému otci svolat zvláštní synodu na podporu upevnění a rozkvětu východních katolických církví.

¹²⁰ LG, čl. 13.

¹²¹ Srov. LG, čl. 23.

¹²² Srov. LG, čl. 22–23.

¹²³ Srov. CCEO, kán. 102 a násl., kán. 152.

¹²⁴ Srov. tamtéž, kán. 137.

¹²⁵ Srov. tamtéž, kán. 155, § 1, kán. 164 a násl.

¹²⁶ Srov. tamtéž, kán. 322.

134. Úvahy o výkonu petrovské služby v perspektivě synodality církve je třeba vést z pohledu „blahodárné ‚decentralizace‘“, ¹²⁷ k níž vybízí papež František a kterou požadují mnohé biskupské konference. Ve formulaci, kterou uvádí apoštolská konstituce *Praedicate evangelium*, to znamená „ponechat pastýřům v rámci jejich ‚vlastní úlohy učitelů‘ a pastýřů kompetenci k řešení těch záležitostí, které dobře znají a které se netýkají jednoty učení, kázně a církevního společenství. Ti musí jednat se zodpovědností, která je plodem a vyjádřením specifického *mysteria communionis*, kterým je církev.“ ¹²⁸ Aby bylo možné postoupit tímto směrem, je třeba prostřednictvím teologického a kanonického studia určit, jaké záležitosti mají být vyhrazeny papeži (*reservatio papalis*) a jaké mohou být postoupeny biskupům v jejich církvích nebo společenství místních církví v souladu s nedávným Motu proprio *Competentias quasdam decernere*. Tímto motu proprio dochází k přidělení „některých kompetencí v rámci kodifikace ustanovení zaměřených na zajištění jednoty disciplíny univerzální církve, výkonné moci místních církví a církevních institucí“ odpovídající „církevní dynamice společenství“. ¹²⁹ Vypracování kanonických předpisů těmi, kdo mají v církvi úkol a autoritu, by mělo mít synodální styl a dozrávat jako plod církevního rozlišování.

135. Apoštolská konstituce *Praedicate evangelium* upravuje službu Římské kurie jako službu v synodálním a misijním smyslu a zdůrazňuje, že „nestojí mezi papežem a biskupy, spíše oběma slouží způsoby, které jsou vlastní každému z nich“. ¹³⁰ Zavedení této konstituce by mělo podporovat intenzivnější spolupráci mezi jednotlivými dikasterii Římské kurie a upřednostňovat naslouchání místním církvím. Dikasteria jsou vybízena k tomu, aby před publikací důležitých normativních dokumentů nejprve zahájila konzultace s biskupskými konferencemi a odpovídajícími orgány východních katolických církví. V logice výše nastíněné transparentnosti a zodpovědnosti by bylo možné uvažovat o podobách pravidelného hodnocení práce kurie. Synodální misijní perspektiva tohoto hodnocení by se mohla týkat i papežských reprezentantů. Návštěvy *ad limina Apostolorum* představují vrcholnou podobu vztahů pastýřů místních církví s římským biskupem a jeho nejbližšími spolupracovníky v Římské kurii. Mnozí biskupové si přejí, aby došlo k přehodnocení podoby, jakou se tyto návštěvy konají, aby se stávaly stále častěji příležitostmi k otevřené výměně názorů a vzájemnému naslouchání. Pro dobro církve je důležité podporovat vzájemné poznávání a vazby společenství mezi členy kolegia kardinálů s ohledem na odlišnosti vycházející z jejich původu a kultury. Je třeba, aby synodalita vedla k jejich spolupráci se službou nástupce apoštola Petra a ke kolegiálnímu rozlišování v řádných a mimořádných konzistořích.

136. Mezi místy, ve kterých je třeba rozvíjet synodalitu a kolegialitu na rovině celé církve, bezpochyby vyniká synoda biskupů, která byla apoštolskou konstitucí *Episcopalis communio* proměněna z jednorázové události v ekleziální proces. Jestliže byla synoda biskupů zřízena svatým

¹²⁷ EG, čl. 16.

¹²⁸ PE, II, čl. 2.

¹²⁹ FRANTIŠEK, Apoštolský list motu proprio *Competentias quasdam decernere* (15. února 2022), Úvod, in *ACTA ČBK* 17 (2022), s. 269.

¹³⁰ PE I, čl. 8.

Pavlem VI. jako shromáždění biskupů, jehož úlohou je svou radou podporovat starostlivost římského biskupa o celou církev, stává se dnes tato synoda, v podobě procesu sestávajícího z několika fází, výrazem a nástrojem podstatného vztahu mezi celým Božím lidem, biskupským sborem a papežem. Na synodálním procesu se totiž, dle své úlohy, plně podílí celý svatý Boží lid, biskupové, kterým jsou svěřeny části Božího lidu, a římský biskup. Tato účast se projevuje synodálním shromážděním, sjednoceným kolem papeže, které svým složením odráží katolicitu církve. Specificky, jak vysvětlil papež František, je složení tohoto 16. řádného všeobecného shromáždění „více než nahodilou skutečností, neboť vyjadřuje způsob vykonávání biskupské služby, která je v souladu s živou Tradicí církve a s učením Druhého vatikánského koncilu“.¹³¹ Synoda biskupů, při zachování svého charakteru biskupského orgánu, odráží účastí ostatních členů Božího lidu „podobu, kterou má výkon biskupské moci nabyt v církvi uznávající svoji konstitutivní vztahovost, tedy vlastní synodální podobu,“¹³² a bude ji takovým způsobem odrážet i v budoucnu. Při prohlubování povahy synody biskupů je naprosto nezbytné, aby se v synodálním procesu a na synodálních shromážděních objevovalo a konkrétně uskutečňovalo skloubení mezi zapojením všech (svatý Boží lid), službou některých (biskupský sbor) a předsednictvím jednoho (nástupce apoštola Petra).

137. Mezi nejvýznamnějšími plody Synody 2021–2024 lze pozorovat intenzitu ekumenického úsilí. Potřeba nalézt „způsob, jak vykonávat primát [...] otevřený nové situaci,“¹³³ je zásadní výzvou jak pro synodální misijní církev, tak pro jednotu křesťanů. Synodální shromáždění vítá nedávnou publikaci Dikasteria pro podporu jednoty křesťanů *Římský biskup. Primát a synodalita v ekumenických dialozích a reakce na encykliku Ut Unum Sint* nabízející poznatky k dalšímu studiu.¹³⁴ Dokument ukazuje, že podpora jednoty křesťanů je podstatným aspektem služby římského biskupa a že ekumenická cesta podpořila hlubší pochopení této služby. Dokument obsahuje konkrétní návrhy týkající se nového porozumění nebo oficiálního komentáře dogmatických definic Prvního vatikánského koncilu o primátu, jasnějšího rozlišení různých rovin odpovědnosti papeže, podpory synodality a hledání modelu jednoty založeného na eklesiologii společenství. Toto vše nabízí slibné perspektivy pro ekumenickou cestu. Synodální shromáždění touží po tom, aby tento dokument posloužil jako výchozí bod pro další reflexi s ostatními křesťany, rozvíjenou „samozřejmě společně“, o výkonu služby jednoty římského biskupa jako „služby lásky uznávané všemi zúčastněnými“.¹³⁵

138. Obohacení v podobě účasti bratrských delegátů z jiných křesťanských církví a společenství na synodálním shromáždění nás zve k tomu, abychom věnovali více pozornosti synodální praxi našich ekumenických partnerů, a to jak na Východě, tak na Západě. Ekumenický dialog je základem pro rozvoj chápání synodality a jednoty církve. Tento dialog nás vybízí

¹³¹ FRANTIŠEK, *Proslov při 1. generální kongregaci druhého zasedání XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody* (2. října 2024).

¹³² Tamtéž.

¹³³ UUS, čl. 95.

¹³⁴ Srov. DIKASTERIUM PRO PODPORU JEDNOTY KŘESŤANŮ, *Římský biskup. Primát a synodalita v ekumenických dialozích a v odpovědích na encykliku Ut Unum Sint* (13. června 2024), http://www.christianunity.va/content/dam/unitacristiani/Collezione_Ut_unum_sint/The_Bishop_of_Rome/The%20Bishop%20of%20Rome.pdf [16. 12. 2024].

¹³⁵ UUS, čl. 95.

k přemýšlení o synodálním ekumenickém postupu nebo i o formách konzultace a rozlišování ve společných a aktuálních otázkách, jako je například slavení ekumenické synody o evangelizaci. Vybízí nás také k vzájemnému skládání účtů z toho, kým jsme, co děláme a co učíme. Východiskem těchto eventualit je realita sjednocení v jediném křtu, z něhož pramení vlastní identita Božího lidu a dynamismus společenství, spoluúčasti a poslání.

139. Jubilejní rok 2025 je také výročím prvního ekumenického koncilu, na kterém bylo synodálně formulováno Vyznání víry sjednocující všechny křesťany. Příprava a společné oslavy 1700. výročí koncilu v Niceji by měly být příležitostí ke společnému prohloubení a vyznání christologické víry a k uskutečnění forem synodality mezi křesťany všech tradic. Bude tak příležitostí zahájit diskusi k tématu společného data Velikonoc tak, abychom mohli slavit vzkříšení Páně ve stejný den, jak tomu dílem Prozřetelnosti nastane právě v roce 2025. Touto cestou bude možné posílit misijní úsilí k hlásání toho, kdo je životem a spásou celého světa.

Část V – „Tak i já posílám vás“

Formace Božího lidu, učedníků-misionářů

Znovu jim řekl: „Pokoj vám! Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás.“

Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: „Přijměte Ducha Svatého!“

(Jan 20,21–22)

140. Navečer velikonoční neděle dává Kristus učedníkům spásonosný dar svého pokoje a činí z nich účastníky svého poslání. Jeho pokoj je plností života, harmonickým vztahem s Bohem, s bratry a sestrami a se stvořením. Posláním, které Kristus předává svým učedníkům, je hlásat Boží království a nabízet milosrdenství a lásku Otce každému člověku bez výjimky. Toto křehké gesto doprovázející slova Zmrtvýchvstalého připomíná, co Bůh učinil na počátku. Nyní, ve večeradle, s dechem Ducha Svatého začíná nové stvoření; rodí se Boží lid učedníků-misionářů.

141. Aby mohl svatý Boží lid svědčit všem lidem o radosti evangelia a rostl v synodální podobě života, potřebuje odpovídající formaci. Především formaci ke svobodě Božích synů a dcer v následování Ježíše Krista, s nímž se křesťané setkávají v modlitbě a jehož rozpoznávají v chudých. Synodalita předpokládá hluboké povědomí o povolání a poslání, které je zdrojem obnoveného stylu v církevních vztazích, probuzení spoluúčasti, církevního rozlišování a kultury vyhodnocování. Toho všeho nelze dosáhnout bez konkrétních formačních procesů. Formace k synodálnímu stylu církve podpoří vědomí, že dary přijaté ve křtu jsou hřivnami, které mají přinášet své plody pro dobro všech, a proto nemohou zůstat skryté nebo neúčinné.

142. Formace misijních učedníků začíná křesťanskou iniciací, z níž veškerá formace vychází. V životě každého z nás lze nalézt setkání s mnoha lidmi a skupinami či malými společenstvími, které přispěly k tomu, abychom byli uvedeni do vztahu s Pánem a do společenství

církve, ať se jednalo o rodiče a rodinné příslušníky, kmotry, katechety a vychovatele, animátory liturgických společenství a charitativního poslání církve, jáhny, kněze či samotného biskupa. Stává se, že po ukončení cesty křesťanské iniciace dochází k oslabení pouta se společenstvím a další formace je zanedbávána. Být učedníky-misionáři Pána však není cílem, jehož lze dosáhnout jednou provždy. Předpokládá neustálou konverzi, růst v lásce ke „Kristově plnosti“ (Ef 4,13) a být otevření darům Ducha pro živé a radostné svědectví víry. Proto je důležité znovu objevit, jak křesťany formuje nedělní slavení eucharistie: „Tato formace nás má připodobnit Kristu [...]: nejde o mentální, abstraktní proces, ale o to, stát se Kristem.“¹³⁶ Pro mnohé věřící představuje nedělní eucharistie jediný kontakt s církví. A proto je její pečlivé slavení, zahrnující zvláštní pozornost věnovanou homilii a „aktivní účasti“¹³⁷ všech, pro synodalitu rozhodující. Při mši svaté totiž zakoušíme synodalitu jako milost udělenou Bohem spíše než jako výsledek našeho vlastního úsilí, neboť pod předsednictvím *jednoho* a díky službě *několika* se mohou *všichni* podílet na dvojím stole Slova a Chleba. Dar společenství, poslání a spoluúčasti – tři nosné osy synodality – se uskutečňuje a obnovuje v každé eucharistii.

143. Jedním z požadavků, které se v průběhu synodálního procesu nejsilněji a ze všech stran ozývaly, je potřeba integrální, kontinuální a společné formace. Jejím cílem není jen získávání teoretických znalostí, ale také podpora otevřenosti a setkávání, sdílení a spolupráce, společného uvažování a rozlišování, jakož i teologická četba konkrétních zkušeností. Formace proto musí podněcovat všechny dimenze lidské osoby (intelektuální, afektivní, vztahovou a duchovní) a zahrnovat konkrétní zkušenosti osob. Se stejným důrazem byla vyslovena potřeba takové formace, již se budou společně účastnit muži a ženy, laici, zasvěcené osoby, svěcení služebníci a kandidáti kněžského svěcení, a která tak umožní růst ve vzájemném poznání a úctě a také ve schopnosti spolupracovat. K tomu je zapotřebí přítomnost způsobilých a kompetentních formátorů, kteří svým životem dokládají to, co předávají svými slovy. Pouze takto bude formace skutečně životodárná a proměňující. Neměli bychom také přehlížet přínos, který mohou mít pedagogické disciplíny při přípravě správně zacílených formačních kurzů zohledňujících procesy učení v dospělosti a doprovázení jednotlivců a společenství. Je proto třeba investovat do formace budoucích formátorů.

144. Církev již má četná místa a prostředky pro formaci učedníků-misionářů. Jsou jimi rodiny, malá společenství, farnosti, církevní společenství, kněžské semináře, řeholní komunity, akademické instituce, ale také místa služby a práce s lidmi na okraji společnosti, misijní a dobrovolnické aktivity. Ve všech těchto oblastech vyjadřuje společenství svou schopnost vychovávat k učednictví a doprovázet při svědectví v setkáních, která často propojují osoby různých generací, od nejmladších po nejstarší. V církvi není nikdo pouhým příjemcem formace; všichni jsme aktivními subjekty a máme něco, co může druhým dát. Cenným pokladem církve je také lidová zbožnost, která provází a učí celý Boží lid na jeho cestě.

¹³⁶ DD, čl. 41.

¹³⁷ SC, čl. 14.

145. Mezi formačními nabídkami, kterým dodává synodalita nový impuls, by měla být věnována specifická pozornost katechezi, aby byla nejen součástí křesťanské iniciace, ale také neustále uváděla Boží lid do jeho vlastního poslání a vycházení na cestu. Společenství učedníků-misionářů bude schopné rozvíjet katechezi ve znamení milosrdenství a v přiblížení se zkušenosti každého člověka, k přivedení katecheze na periferie lidské existence, aniž by se přitom ztratil odkaz na *Katechismus katolické církve*. Může se tak stát „laboratoří dialogu“ s muži a ženami naší doby¹³⁸ a být světlem na jejich cestě hledání smyslu života. V mnoha místních církvích jsou katecheté základním zdrojem při doprovázení a formaci. V jiných musí být jejich služba více doceněna a podpořena společenstvím. V případě této služby je třeba překročit logiku delegování, která popírá synodalitu. Vzhledem k rozsahu migračních jevů je důležité, aby katecheze podporovala vzájemné poznávání odlišností stylu života v různých místních církvích.

146. Kromě vlastního pastoračního prostředí s jejími možnostmi se křesťanské společenství nachází také v mnoha dalších formačních institucích, jako jsou školy, odborné vzdělávání, univerzity, formace pro sociální a politickou angažovanost, prostředí sportu, hudby a umění. V rozmanitosti kulturních kontextů, které určují velmi odlišné postupy a tradice, vstupují katolicky inspirovaná centra formace často do kontaktu s lidmi, kteří se jinak do kontaktu s církví nedostanou. Budou-li inspirována praxí synodality, mohou se stát prostředím přátelských a participativních vztahů tam, kde jsou svědectví života, kompetence jednotlivců a organizace vzdělávání převážně laického charakteru a přednostně počítají s rodinami. Důležitou úlohu v dialogu mezi vírou a kulturou, v morální formaci hodnot orientované na Krista, jenž je ikonou života v jeho plnosti, zastupují katolické školy a univerzity. Pokud budou v tomto svém poslání úspěšné, prokáží vlastní prorockou úlohu, neboť budou dokazovat, že jsou schopny prosazovat alternativu k převládajícím modelům, často inspirovaným individualismem a soutěživostí. V některých regionech jsou tyto vzdělávací instituce jediným prostředím, v němž děti a mladí lidé přicházejí do kontaktu s církví. Jestliže jsou inspirovány mezikulturním a mezináboženským dialogem, oceňují výchovné působení těchto institucí i lidé jiných náboženských tradic jako formu rozvoje lidství.

147. Společná synodální formace pro všechny pokřtěné je horizont, v němž lze chápat a uskutečňovat specifickou formaci, potřebnou pro různé služby a formy života. Aby se tak mohlo stát, je třeba realizovat tuto formaci jako výměnu darů mezi různými povoláními (*společenství*), v perspektivě služby, kterou je třeba vykonávat (*poslání*), a to skrze zapojení a vzdělávání v diferencované spoluzodpovědnosti (*spoluúčast*). Tento požadavek, vyplývající silně ze synodálního procesu, často vyžaduje nesnadnou proměnu mentality a inovovaný přístup k prostoru a procesu formace. Znamená především připravenost nechat se obohatit setkáním s bratry a sestrami ve víře, překonat předsudky a reduktivní vize. Ekumenický rozměr formace může tuto změnu mentality jen usnadnit.

¹³⁸ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO PODPORU NOVÉ EVANGELIZACE, *Direktorium pro katechezi* (2020), Praha, Karmelitánské nakladatelství 2022, čl. 54.

148. V průběhu synodálního procesu mnozí vyjádřili požadavek, aby způsob rozlišování a formace kandidátů svátostného kněžství byl uskutečňován v synodálním stylu. V této formaci je třeba počítat se zastoupením žen, se zapojením kandidátů kněžství do běžného života církevního společenství, s jejich formací ke spolupráci se všemi členy v církvi a k osvojení si postupů církevního rozlišování. To předpokládá odvážné přehodnocení přípravy formátorů. Naše shromáždění volá po revizi *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* ve smyslu požadavků, jež dozrály v průběhu synody. Ty je třeba převést do konkrétních směrnic pro formaci k synodalitě. Formační postupy musí být schopny probudit v kandidátech nadšení pro misi *ad gentes*. Neméně důležitá je formace biskupů, aby se lépe ujali svého poslání propojovat dary Ducha Svátého a vykonávat jim svěřenou autoritu synodálním stylem. Synodální styl formace předpokládá, že ekumenická dimenze bude přítomna ve všech aspektech formace ke služebnému kněžství.

149. Při formování Božího lidu k synodalitě je třeba zamyslet se také nad některými specifickými oblastmi, na které synodální proces důsledně upozorňoval. První z nich se týká vlivu digitálního prostředí na procesy učení se, schopnost soustředěnosti, vnímání sebe sama a světa a budování mezilidských vztahů. Digitální kultura představuje klíčový rozměr svědectví církve v současné kultuře a také nově se objevující pole misie církve. Proto je třeba dbát na to, aby bylo křesťanství na internetu prezentováno takovými způsoby, které ideologicky nezkeslí jeho obsah. I když mají digitální technologie významný potenciál zlepšit náš život, mohou také škodit a zraňovat, a to prostřednictvím šikany, dezinformací, sexuálního zneužívání a závislostí. Proto je třeba, aby církevní vzdělávací instituce pomáhaly dětem i dospělým rozvíjet kritické dovednosti pro bezpečnou orientaci na internetu.

150. Další velmi důležitou oblastí je podpora kultury ochrany (*safeguarding*) ve všech církevních prostředích, aby se společenství stávala stále bezpečnějším místem pro nezletilé a zranitelné osoby. Již byly zahájeny práce na tom, aby byly církevní struktury vybaveny předpisy a právními postupy, které umožní předcházet zneužívání a zavčas reagovat na nevhodné chování. V tomto úsilí je třeba pokračovat a nabídnout konkrétní a odpovídající školení těm, kdo pracují v kontaktu s nezletilými i se zranitelnými dospělými osobami, aby mohli jednat kompetentně a zachytili často tiché signály těch, kdo prožívají dramatické chvíle a potřebují pomoc. Přijetí a podpora obětí je delikátním a nezanedbatelným úkolem, který vyžaduje citlivý lidský přístup a musí být prováděn s pomocí kvalifikovaných osob. Námi všemi musí otrást utrpení těchto osob, a proto musíme projevovat takovou blízkost, která jim konkrétními způsoby uleví, pomůže a připraví pro všechny odlišnou budoucnost. Procesy *safeguarding* je třeba neustále monitorovat a vyhodnocovat. Oběti a pozůstalí je třeba přijímat a podporovat s velkou citlivostí.

151. Je třeba také více rozšířit mezi Božím lidem povědomí o tématech sociální nauky církve, závazku k míru a spravedlnosti, péče o společný domov a mezikulturního a mezináboženského dialogu. A to proto, aby jednání učedníků-misionářů mohlo ovlivnit budování spravedlivějšího a na bratrství založeného světa. Součástí evangelizačního poslání, které má církev žít a ztělesňovat v dějinách, je totiž také závazek k obraně života a práv člověka, ke spravedlivému

uspořádání společnosti, k důstojnosti práce, ke spravedlivému a solidárnímu hospodářství a k integrální ekologii.

Závěr

Hostina pro všechny národy

Když vystoupili na zem, viděli tam žhavé uhlí a na něm položenou rybu a vedle chléb. Ježíš je vyzval: „Pojďte snídat!“ Nikdo z učedníků se ho neodvážil zeptat: „Kdo jsi?“ Věděli, že je to Pán. Ježíš přistoupil, vzal chléb a dal jim, stejně i rybu. (Jan 21,9.12.13)

152. Vyprávění o zázračném rybolovu končí hostinou. Zmrtvýchvstalý žádá učedníky, aby uposlechli jeho slova, hodili síť a táhli je k břehu. Je to však on, kdo připravuje stůl a zve je k jídlu. Chleba a ryb je dostatek pro všechny, stejně jako když je rozmnožil pro hladový zástup. Údiv a okouzlení z jeho jasné a zářící přítomnosti je tak silný, že není třeba dalších otázek. Stolováním se svými učedníky, kteří jej opustili a zapřeli, Zmrtvýchvstalý znovu otevírá prostor společenství a navždy vtiskne do svých učedníků znamení milosrdenství otevírající budoucnost. Proto se svědkové Velikonoc označují těmito slovy: „My, kteří jsme s ním jedli a pili po jeho zmrtvýchvstání“ (Sk 10,41).

153. Ve stolování učedníků se Zmrtvýchvstalým dochází svého naplnění obraz hostiny proroka Izaiáše, který inspiroval práci synodálního shromáždění: překypující a lahodná hostina připravená Hospodinem na vrcholu hory, určená pro všechny národy (srov. Iz 25,6–8), jako symbol družnosti a společenství. Stůl, který Pán připravuje pro své učedníky po Velikonocích, je znamením, že již začala eschatologická hostina. I když bude dovršena teprve v nebi, již nyní je stůl milosti a milosrdenství prostřen pro všechny a církev má poslání nést tuto velkolepou zvěst v měnícím se světě. Když se v eucharistii sytí Tělem a Krví Páně, církev ví, že nemůže zapomínat na chudé, poslední, vyloučené, na všechny ty, kdo neznají lásku a jsou bez naděje, ani na ty, kdo nevěří v Boha nebo nepřínaleží k žádnému náboženství. Církev přivádí tyto lidi k Pánu v modlitbě a vychází jim vstříc s tvořivostí a odvahou, kterou jí dodává Duch Svátý. Synodalita církve je proroctvím pro lidskou společnost, inspiruje nové cesty v oblasti politiky a ekonomiky a spolupracuje se všemi, kdo věří v bratrství a mír při výměně darů s celým světem.

154. Při prožívání synodálního procesu jsme si novým způsobem uvědomili, že spása, kterou máme přijmout a hlásat, je vztahové podoby, neboť spásu prožíváme a svědčíme o ní společně. Dějiny se před námi jeví tragicky poznamenané válkami, soupeřením o moc, množstvím nespravedlností a zneužíváním. Víme však, že Duch Svátý vložil do srdce každého člověka touhu po autentických vztazích a opravdových poutech. Samo stvoření vypovídá o jednotě a sdílení, o rozmanitosti a prolínání různých podob života. Celé stvoření vychází z harmonie a směřuje k ní,

i když trpí ničivým zlem. Konečným smyslem synodality je svědectví, které je církev povolána vydávat o Bohu, Otci, Synu a Duchu Svatém, o harmonii lásky, která vychází sama ze sebe, aby se darovala světu. Kráčeji synodálním stylem, v prolínání našich povolání, charismat a služeb, a vycházejíce vstříc všem s radostí evangelia, můžeme prožívat společenství, které přináší spásu, tedy společenství s Bohem, s celým lidstvem a s celým stvořením. Tak začneme již nyní prostřednictvím sdílení zakoušet hostinu života, kterou Bůh nabízí všem lidem.

155. Výsledek této synody svěřujeme Panně Marii, nesoucí nádherný titul *Odigitria*, té, která ukazuje a vede cestu. Kéž nás tato Matka církve, která ve večeradle pomohla rodícímu se společenství učedníků otevřít se novosti Letnic, naučí být lidem společně kráčeji misionářských učedníků, být synodální církví.

Ve Vatikánu dne 26. října 2024

František

Přílohy

Texty Svatého otce obsažené v této Příloze se vztahují k 2. zasedání XVI. řádného všeobecného shromáždění Synody biskupů (2.–27. října 2024).

1. generální kongregace

Úvodní proslov

Aula Pavla VI., středa 2. října 2024

Draží bratři a sestry,

od chvíle, kdy byla v říjnu 2021 Boží církev „svolána do synody“, jsme společně urazili část dlouhé cesty, na kterou Bůh Otec vždy povolával svůj lid, když jej posílal ke všem národům, aby přinášel radostnou zvěst, že Ježíš Kristus je naším pokojem (srov. Ef 2,14), a utvrzoval ho v tomto jeho poslání Duchem Svatým.

Úkolem tohoto shromáždění, vedeného Duchem Svatým, který „srovnává, co je zkřivené, zahřívá, co je studené,“¹³⁹ je přispět k tomu, aby se naplnilo poslání synodální církve v jejím poslání; církve, která dokáže vyjít sama ze sebe a prostoupit geografické a existenciální periferie, přičemž dbá na to, aby se všemi lidmi navázala pouta v Kristu, našem bratru a Pánu.

Jedním textem duchovního autora ze 4. století bychom mohli shrnout, k čemu dochází, když je Duchu Svatému umožněno působit v síle křtu, který dává všem rovnou důstojnost.¹⁴⁰ Zkušenost, kterou popisuje, nám umožňuje poznat, k čemu v posledních třech letech došlo a také co je před námi.

Úvahy tohoto autora nám pomáhají pochopit, že Duch Svatý je spolehlivým průvodcem a naším prvním úkolem je naučit se rozeznávat jeho hlas, protože on mluví skrze každého člověka a skrze všechny věci. Tuto zkušenost nám dal zakusit synodální proces.

Duch Svatý nás doprovází stále. Je nám útěchou ve smutku a pláči, zvláště když – pro lásku, kterou chováme k lidstvu – stojíme tváří v tvář tomu, co není správné: nespravedlnosti, tvrdohlavosti, s níž se bráníme odpovědět dobrem na zlo, náročnosti odpuštění, nedostatku odvahy hledat mír. V takových situacích nás zachvacuje zoufalství, zdá se nám, že nelze nic dělat, a tak propadáme beznaději. Tak jako je naděje nejskromnější a současně nejsilnější ctností, zoufalství je nejhorší neřestí.

Duch Svatý stírá slzy a utěšuje, protože nám dává Boží naději. Bůh není zmožen únavou, protože jeho láska nezná únavu.

Duch Svatý proniká do té části našeho nitra, která se často příliš podobá soudní síni, kde obžalované stavíme před soud a vynášíme své převážně odsuzující úsudky. Sám Makarius nám ve své homilii říká, že Duch Svatý rozněcuje v těch, kdo jej přijímají, oheň „takové radosti a lásky, že, kdyby to bylo možné, přijali by do svého srdce všechny lidi, dobré i zlé, bez jakéhokoliv rozdílu“. To proto, že Bůh přijímá každého a vždy. Nezapomeňme na to: každého, každého, každého a vždy, a všem až do poslední chvíle nabízí nové možnosti života. Proto také

¹³⁹ Srov. Sekvence v den slavnosti Seslání Ducha Svatého.

¹⁴⁰ Srov. SVATÝ MAKARIUS ALEXANDRIJSKÝ, *Homilia XVIII*, 7–11; PG 34, 639–642. Pozn. překladatele: Český text v TÝŽ, *Padesát homilií duchovních*, překl. Jan Vlček, Praha, Dědictví sv. Prokopa 1878, s. 99–100.

my musíme všem a vždy odpouštět, a to s vědomím, že schopnost odpuštění vychází z naší vlastní zkušenosti, že nám samotným bylo odpuštěno. Jen jeden člověk může neodpustit: ten, komu nebylo odpuštěno.

Během včerejší kající vigilie jsme tuto zkušenost prožili. Prosili jsme o odpuštění, uznali jsme, že jsme hříšníci. Odložili jsme vlastní pýchu, odpoutali jsme se od domněnky, že se cítíme být lepší než ostatní. Stali jsme se pokornějšími?

Také pokora je darem Ducha Svatého: musíme o ni prosit. Pokora, jak říká etymologie tohoto slova, nás vrací k zemi, k *humusu*, a připomíná náš původ, v němž bychom bez dechu Stvořitele zůstali neživým blátem. Pokora nám umožňuje hledět na svět s vědomím, že nejsme lepší než ostatní. Jak říká svatý Pavel: „Nemyslete si, že jenom vy sami jste moudří“ (Řím 12,16). Nemůžeme být pokornými bez lásky. Křesťané by měli být jako ženy popisované Dantem Alighierim v jednom sonetu, totiž ženy, které mají v srdci zármutek nad ztrátou otce jejich přítelkyně Beatrice: „Jež vzezření tak zpokornělé máte, klopíce oči, bolest zjevující.“¹⁴¹ To je solidární a soucitná pokora těch, kdo se cítí být bratrem a sestrou všech, kdo trpí stejnou bolestí a v ranách a bolestech každého člověka rozpoznávají rány a bolístky našeho Pána.

Vyzývám vás, abyste v modlitbě rozjímalí nad tímto krásným duchovním textem a uvědomili si, že církev – která je *semper reformanda* – nemůže kráčet a obnovovat se bez Ducha Svatého a jeho působení, aniž by se nechala formovat rukama Boha Stvořitele, Syna Ježíše Krista a Ducha Svatého, jak nás učí svatý Irenej z Lyonu.¹⁴²

Od chvíle, kdy Bůh na počátku vyzvedl ze země muže a ženu; od chvíle, kdy Bůh povolal Abraháma, aby se stal požehnáním všem národům země, a povolal Mojžíše, aby přes poušť převedl lid vysvobozený z otroctví; od chvíle, kdy Panna Maria přijala Slovo, které jí v samotném jejím těle učinilo Matkou Božího Syna a Matkou každého učedníka a každého učedníka jejího Syna; od té doby, co Pán Ježíš, ukřižovaný a vzkříšený, vylil o Letnicích svého Ducha Svatého, od té doby jsme jako „příjemci milosrdenství“ na cestě k plnému a konečnému naplnění Otcovy lásky. Nezapomínejme na toto slovo: jsme „příjemci milosrdenství“.

Známe krásu i únavu z cesty. Na této cestě jdeme společně jako lid, který je i v současnosti znamením a nástrojem důvěrného spojení s Bohem a jednoty celého lidského rodu.¹⁴³ Kráčíme po ní s každým mužem a každou ženou dobré vůle a pro každého z nich, s vědomím, že v každém z nich neviditelně působí Boží milost.¹⁴⁴ Kráčíme po ní přesvědčení o církvi, která je podstatně vztahovou, a dbáme na to, aby vztahy, které nám byly dány a svěřeny do naší odpovědnosti a tvořivosti, byly vždy projevem daru milosrdenství. Křesťan, který nevstupuje do Boží milosti a milosrdenství, není ničím jiným než ateistou převlečeným za křesťana. Díky Božímu milosrdenství jsme důvěryhodnými a zodpovědnými lidmi.

¹⁴¹ DANTE ALIGHIERI, *Vita Nuova*, XXII, 9. Pozn. překladatele: český text v TÝŽ, *Nový život*, překl. Emil Janovský, Praha, Jaroslav Podroužek 1945, s. 47.

¹⁴² SVATÝ IRENEJ Z LYONU, *Adversus haereses*, IV, 20, 1. Pozn. překladatele: český text v TÝŽ, *Patero kněh proti kacířství s některými dodatky*, překl. Jan Nepomuk František Desolda, Praha, Dědictví sv. Prokopa 1876, s. 333.

¹⁴³ Srov. LG, čl. 1.

¹⁴⁴ Srov. GS, čl. 22.

Sestry a bratři, krácejme po této cestě s vědomím, že jsme povoláni odrážet světlo našeho slunce, kterým je Kristus, jako bledý měsíc, který věrně a radostně přijímá poslání být svátostí tohoto světla, které nevyzařuje z nás samých, pro celý svět.

XVI. řádné všeobecné shromáždění Synody biskupů, které nyní vstupuje do svého druhého zasedání, představuje originální způsob tohoto „společného putování“ Božího lidu.

Inspirace, jíž se chopil papež Pavel VI., když v roce 1965 ustanovil Synodu biskupů, se ukázala být velmi plodnou. V uplynulých šedesáti letech jsme se naučili rozpoznat v Synodě biskupů hojný a symfonický subjekt, který je schopen podporovat cestu a poslání katolické církve a účinně pomáhat římskému biskupovi v jeho službě společenství všech církví a celé církvi.

Svatý Pavel VI. si byl dobře vědom toho, že „tato synoda [...], tak jako každá lidská instituce, bude moci být časem zdokonalena“.¹⁴⁵ Apoštolská konstituce *Episcopalis communio* měla v úmyslu zhodnotit zkušenost různých synodálních shromáždění (řádných, mimořádných, speciálních) a výslovně ustanovit synodální shromáždění jako proces, a nikoliv pouze jako událost.

Synodální proces je také procesem učení, v jehož průběhu se církev učí lépe poznávat sama sebe a rozpoznávat takové podoby pastorační činnosti, které jsou nejvhodnější pro poslání, jež jí světil její Pán. Tento proces učení zahrnuje také podobu výkonu služby pastýřů, zejména biskupů.

Když jsem se rozhodl povolat jako řádné členy tohoto XVI. shromáždění také významný počet laiků a zasvěcených osob (mužů i žen), jáhnů a kněží, a rozvinout tak to, co bylo částečně stanoveno již pro předchozí shromáždění, učinil jsem tak v souladu s chápáním výkonu biskupské služby, které vyjádřil Druhý vatikánský ekumenický koncil: Biskup, zdroj a viditelný základ jednoty partikulární církve, nemůže žít svou službu jinak než uprostřed Božího lidu, s Božím lidem, tím, že jde vpředu, uprostřed i v následování té části Božího lidu, která mu byla svěřena. Toto inkluzivní pojetí biskupské služby vyžaduje, aby se projevovalo a stalo jasně viditelným, přičemž se zároveň vyhne dvěma nebezpečím. Tím prvním je abstraktnost, která zapomíná na konkrétnost míst a vztahů a na hodnotu každého člověka. Druhým nebezpečím je roztržení společenství tím, že se hierarchie postaví proti věřícím laikům. Nejde o nahrazení jedněch druhými, vyvolané slovy: „Teď je řada na nás!“ Ne, nelze postupovat způsobem „teď jsme na řadě my“, „teď jsou na řadě kněží“, ne, to není možné. Místo toho se po nás žádá, abychom se společně cvičili v symfonickém umění, v kompozici, která nás všechny spojuje ve službě Božímu milosrdenství podle různých služeb a charismat, které má biskup za úkol rozpoznat a podporovat.

Kráčet společně, všichni, všichni, všichni, je procesem, v němž se církev, vnímavá na působení Ducha Svatého a v naslouchání znamení času,¹⁴⁶ neustále obnovuje a zdokonaluje svou svátostnou povahu tak, aby byla věrohodným svědkem poslání, k němuž je povolána, aby shromáždila všechny národy země do jediného lidu, který očekává na konci, kdy nás sám Bůh usadí k hostině, kterou sám připravil (srov. Iz 25,6–10).

Složení tohoto XVI. shromáždění je tedy více než nahodilou skutečností. Vyjadřuje způsob výkonu biskupské služby, který je v souladu s živou Tradicí církvi a s učením Druhého vatikánského koncilu: stejně jako žádný jiný křesťan ani biskup nikdy nemohou uvažovat o sobě

¹⁴⁵ PAVEL VI., Apoštolský list motu proprio *Apostolica sollicitudo* (15. září 1965), in *AAS* 57 (1965), s. 776.

¹⁴⁶ Srov. GS, čl. 4.

„bez druhého“. Tak jako nedochází spásy nikdo osamoceně, tak i hlásání spásy potřebuje každého a aby byl každý slyšen.

Přítomnost členů ne-biskupů na shromáždění Synody biskupů nesnižuje „episkopální“ rozměr tohoto shromáždění. A to říkám kvůli některým hlasům, které bylo slyšet. Nedochází ani k omezení nebo znevážení autority, která přísluší jednotlivým biskupům a biskupskému sboru. Spíše se tak vyjevuje podoba, kterou má výkon biskupské autority nabýt v církvi, pamětlivé toho, že je konstitutivně vztahová, a tedy synodální. Vztah s Kristem a mezi všemi lidmi v Kristu – ať těmi, kdo v tomto vztahu již jsou, nebo těmi, kdo tam ještě nejsou, ale které Otec očekává – uskutečňuje podstatu a utváří podobu církve v každé době.

Je proto třeba stanovit různé podoby „kolegiálního“ a „synodálního“ výkonu biskupské služby (v jednotlivých církvích, ve společenstvích církví, v celé církvi), a to vždy s ohledem na poklad víry a živou Tradici, vždy jako odpověď na to, co Duch žádá od církvi v této konkrétní době a v rozdílných kontextech, v nichž tyto místní církve žijí. Nezapomínejme, že Duch Svatý je harmonií. Vzpomeňme na to, co se událo v den Letnic: z velkého zmatku vytvořil on harmonii. Nezapomínejme, že on je harmonie: ne sofistikovaná nebo intelektuální harmonie; je vším, je existenciální harmonií.

Působení Duch Svatého činí církev trvale věrnou příkazům Pána Ježíše Krista a trvale naslouchající jeho slovu. Duch uvádí učedníky do celé pravdy (srov. Jan 16,13). On vede v tuto chvíli i nás, kteří se setkáváme v Duchu Svatém na tomto shromáždění, abychom po třech letech putování dali odpověď na otázku, jak být synodální misijní církví. Já bych dodal: milosrdnou církví.

Se srdcem plným naděje a vděčnosti, vědom si náročného úkolu, který byl svěřen vám (i nám), přeji všem, aby se ochotně otevřeli působení Ducha Svatého, našeho spolehlivého průvodce a naší útěchu. Děkuji vám.

17. generální kongregace

Závěrečný proslov

Aula Pavla VI., sobota 26. října 2024

Draží bratři a sestry,

Závěrečným dokumentem jsme nashromáždili ovoce let nejméně tří let, kdy jsme prostřednictvím hlasu Božího lidu naslouchali Duchu Svatému, abychom lépe pochopili, jak být v této době „synodální církvi“. Biblické odkazy, které otevírají každou kapitolu textu, předkládají poselství tohoto dokumentu tak, že je spojují s gesty a slovy zmrtvýchvstalého Pána, který nás volá, abychom byli svědky jeho evangelia, dříve než slovy svým vlastním životem.

Dokument, pro který jsme hlasovali, je trojnásobným darem.

1. Prvně je darem pro mě, římského biskupa. Při svolání Boží církve do této synody jsem si byl vědom, že potřebuji vás, biskupy a svědky synodálního putování. Děkuji vám!

I římský biskup, a často si to připomínám sobě nejen sám, ale i vy, potřebuje rozvíjet naslouchání, sám se musí zdokonalovat v naslouchání, aby dokázal odpovědět na slovo, které mu každý den Pán opakuje: „Utvrzuj své bratry a sestry“ a „Pas moje ovce.“¹⁴⁷

Jak dobře víte, mým úkolem je – jak učí svatý Basil – střežit a podporovat harmonii, kterou Duch stále šíří v Boží církvi, ve vztazích mezi církvemi, navzdory vši námaze, napětím a rozdělením, které poznamenávají její putování k plnému zjevení Božího království, které nám vize proroka Izaiáše představuje jako hostinu připravenou Bohem pro všechny národy. Všichni; v naději, že nikdo nebude chybět. Všichni, všichni, všichni! Nikdo není vně; všichni. Klíčovým slovem je: harmonie. Co Duch činí, co je jeho prvním silným projevem ráno o Letnicích, je harmonizace všech rozdílů, všech jazyků... Harmonie. Toto učí Druhý vatikánský koncil, když říká, že církev je „jakoby svátost“. Je znamením a nástrojem Božího očekávání, neboť on připravil pro všechny hostinu a všechny očekává. Boží milost skrze Ducha šeptá do srdce každého slova lásky. Nám je dáno, abychom hlas tohoto šepotu zesilovali, abychom otevírali dveře, nikoliv stavěli zdi. Kolik škody působí ženy a muži v církvi, když staví zdi; kolik škody! Všichni, všichni, všichni! Nesmíme se chovat jako „rozdavači milosti“, kteří si přivlastňují poklad tím, že svazují ruce milosrdnému Bohu. Připomeňme si, že jsme toto synodální shromáždění začali prosbou o odpuštění, zakoušením studu a uznáním, že všichni žijeme z milosrdenství.

Ve své básni mystička z periferie, Madeleine Delbrêlová, nabádá: „Především nebud'te strnulí“ – strnulost je hřích; je hříchem, který někdy vstupuje do života kleriků, zasvěcených mužů a žen. Přečtu vám několik veršů Madeleine Delbrêlové, které jsou modlitbou. Píše následující:

*Myslím, že už totiž máš možná dost těch,
kteří mluví o službě tobě tónem kapitánů,*

¹⁴⁷ Srov. Lk 22,32 a Jan 21,15–19.

*kteří tě poznávají jako profesori,
kteří tě uzavírají do pravidel jako nějaký sport,
kteří tě milují láskou vyčichlých manželství.*

...

*Dej, ať žijeme svůj život
ne jako šachovou partii, kde je vše vypočítáno,
ne jako náročné fotbalové utkání,
ne jako hádanku, se kterou si lámeme hlavu,
ale jako nikdy nekončící slavnost, kde se stále znovu
setkáváme s tebou.*

Jako ples, jako tanec v náručí tvé milosti za zvuků melodie lásky.¹⁴⁸

Tyto verše se mohou stát hudebním pozadím pro přijetí *Závěrečného dokumentu*. Nyní, ve světle toho, co vzešlo ze synodálního putování, zde jsou a budou rozhodnutí, která je třeba učinit.

V této době válek musíme být svědky míru i tím, že se naučíme dávat skutečnou podobu rozdílným způsobům života.

Z tohoto důvodu nemám v úmyslu vydávat „apoštolskou exhortaci“, neboť postačuje to, co jsme schválili. *Závěrečný dokument* již obsahuje velmi konkrétní ukazatele, které mohou být vodítkem pro poslání místních církví na různých kontinentech, v různých kontextech. Proto dávám *Závěrečný dokument* okamžitě k dispozici všem a řekl jsem, ať je zveřejněn. Chci tímto způsobem uznat význam dovršeného synodálního putování, který prostřednictvím tohoto dokumentu předávám věrnému svatému Božímu lidu.

Co se týká některých aspektů života církve uvedených v dokumentu, stejně jako témat svěřených deseti „studijním skupinám“, které musí pracovat svobodně, aby mi mohly předkládat návrhy, bude zapotřebí času, aby se dospělo k rozhodnutím, která se budou týkat celé církve. I nadále budu naslouchat biskupům a jim svěřeným církvím.

Nejde o to, odkládat rozhodnutí na neurčito, nýbrž o přijetí synodálního stylu, v němž je třeba vykonávat také petrovskou službu: naslouchat, svolávat, rozlišovat, rozhodovat a hodnotit. Je třeba kráčet v určitých etapách, stejně jako ve ztišení a modlitbě. Jedná se o styl, kterému se postupně společně učíme. Duch Svätý nás povolává a podporuje v tomto učení se, které musíme chápat jako proces obrácení.

V tomto úkolu mi bude pomáhat Generální sekretariát Synody biskupů a všechna dikasteria Římské kurie.

2. Dokument je darem celému věrnému Božímu lidu, a to v celé řadě jeho projevů. Je zřejmé, že ne všichni jej budou číst. Budete to především vy, kdo spolu s dalšími osobami zpřístupní v místních církvích to, co tento dokument obsahuje. Bez svědectví vaší zkušenosti by text ztratil velkou část své hodnoty.

¹⁴⁸ Pozn. překladatele: český text in MADELEINE DELBRÉLOVÁ, *Pane, vyzvi nás k tanci*, in TÁŽ, *Člověk mezi vírou a ateismem*, ed. Pavlína Bílková, Praha, Karmelitánské nakladatelství 2019, s. 144 a s. 164.

3. Drazí bratři a sestry, to, co jsme prožili, je darem, který si nemůžeme nechat pro sebe. Podnět, který vychází z této zkušenosti a který je reflektován v tomto dokumentu, nám dodává odvahu svědčit o tom, že je možné kráčet společně v různosti, aniž bychom jeden druhého odsuzovali.

Pocházíme ze všech částí světa, které jsou poznamenány násilím, chudobou a lhostejností. Společně, s nadějí, která neklame, sjednoceni v Boží lásce vlité do našich srdcí, můžeme nejen snít o míru, ale také zapojit své síly, aby – možná bez nadměrných slov o synodalitě – bylo dosaženo míru prostřednictvím procesů naslouchání, dialogu a smíření. Synodální církev nyní potřebuje pro své poslání, aby slova, která sdílíme, byla doprovázena činy. A toto je cesta, kterou je třeba jít.

Toto vše je dar Ducha Svatého: *On je tím, kdo vytváří harmonii, on sám je harmonií.* Svátý Basil k tomu sepsal velmi krásnou teologii. Máte-li možnost, přečtěte si Basilův traktát o Duchu Svatém. On je harmonií. Bratři a sestry, kéž tato harmonie pokračuje, i když vyjdeme z tohoto místa, a kéž nám Duch Zmrtvýchvstalého pomáhá sdílet dary, které jsme obdrželi.

A nezapomeňte – stále jde o slova Madeleine Delbrêlové – že „existují zvláštní místa, kde vane Duch. Ale také existuje Duch, který vane na všech místech.“¹⁴⁹

Rád bych poděkoval vám všem a také poděkujme sobě navzájem. Děkuji kardinálu Grechovi a kardinálu Hollerichovi za práci, kterou odvedli, oběma podsekretářům, sestře Nathalii Becquartové a Mons. Marínu de San Martín – pracovali jste skvěle! – otci Battocchiovovi a otci Costovi, kteří nám tolik pomáhali! Zdravím všechny ty, kdo pracovali, aniž bychom je zde viděli a bez nichž bychom toto vše nezvládli. Velký dík! Ať vám Pán žehná. Modleme se za sebe navzájem. Děkuji vám!

¹⁴⁹ Pozn. překladatele: český text in MADELEINE DELBRÊLOVÁ, *Ulice je místem naší svatosti*, in TÁŽ, *Člověk mezi vírou a ateismem*, s. 9.

Obsah

ZKRATKY	2
DOPROVODNÁ NÓTA SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA	3
ÚVOD.....	5
ČÁST I - SRDCE SYNODALITY	
DUCHEM SVATÝM POVOLÁNI KE KONVERZI	9
CÍRKEV BOŽÍHO LIDU, SVÁTOST JEDNOTY	9
SVÁTOSTNÉ KOŘENY BOŽÍHO LIDU	11
VÝZNAM A DIMENZE SYNODALITY	13
JEDNOTA JAKO HARMONIE	15
SYNODÁLNÍ SPIRITUALITA.....	18
SYNODALITA JAKO PROROCTVÍ PRO DNEŠNÍ SVĚT.....	19
ČÁST II - SPOLEČNĚ NA JEDNÉ LODI	
KONVERZE VZTAHŮ.....	20
NOVÁ PODOBA VZTAHŮ	20
PLURALITA KONTEXTŮ	21
CHARISMATA, POVOLÁNÍ A SLUŽBY PRO POSLÁNÍ CÍRKVE	22
SLUŽEBNÉ KNĚŽSTVÍ VE SLUŽBĚ HARMONII	26
SPOLEČNĚ V POSLÁNÍ CÍRKVE.....	29
ČÁST III – “HOĎTE SÍŤ”	
KONVERZE PROCESŮ.....	30
CÍRKEVNÍ ROZLIŠOVÁNÍ VE SLUŽBĚ POSLÁNÍ	31
STRUKTURA ROZHODOVACÍCH PROCESŮ	33
TRANSPARENTNOST, VYKAZATELNOST, VYHODNOCENÍ	35
SYNODALITA A ORGÁNY SPOLUÚČASTI	37
ČÁST IV - BOHATÝ ÚLOVEK	
KONVERZE VAZEB	39
POUTNÍCI S PEVNÝMI KOŘENY.....	40
VÝMĚNA DARŮ.....	42
VAZBY JEDNOTY: BISKUPSKÉ KONFERENCE A CÍRKEVNÍ SHROMÁŽDĚNÍ	44
SLUŽBA ŘÍMSKÉHO BISKUPA	45
ČÁST V – “TAK I JÁ POSÍLÁM VÁS”	
FORMACE BOŽÍHO LIDU, UČEDNÍKŮ-MISIONÁŘŮ	49
ZÁVĚR	
HOSTINA PRO VŠECHNY NÁRODY	53

PŘÍLOHY.....	55
1. GENERÁLNÍ KONGREGACE	
ÚVODNÍ PROSLOV.....	57
17. GENERÁLNÍ KONGREGACE	
ZÁVĚREČNÝ PROSLOV	61